

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Cafés en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
 INLICHTINGENDIENST } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
 HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN
 IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz.
 VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791

Hofleverancier van H.M. de Koningin.

Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië

HEEREN
EN
KINDER
KLEEDING

PEEK &
CLOPPENBURG

KLEEDING
NAAR
MAAT

INHOUD: Jaarl. Algem. Vergad. N.V. „Boeatan“. — Milit. exploratie van Ned.-Nieuw-Guinea. — Feuilleten. Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. — Uit de Ind. Pers. — Uit de Chin. Pers. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 7 tot 14 Sept. 1921.

Het Oosten is ontwaakt en richt de vragende blikken naar het Westen.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering van aandeelhouders en belangstellenden der N. V. „Boeatan“, op Zaterdag 24 September 1921, om 2½ uur, Heulstraat No. 19.
 Punten van behandeling:
 Verslag fin. commissie; rekening en verantwoording over 1920.
 Mededeelingen.
 Verkiezing bestuur en financieele commissie.

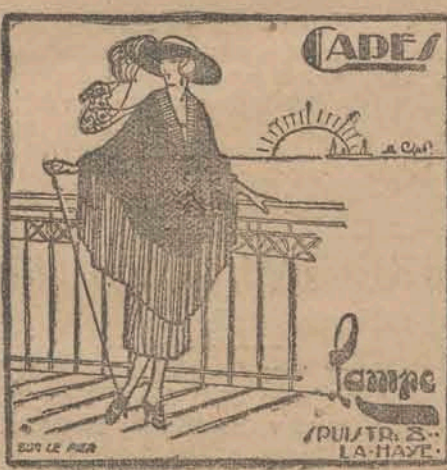
Aan H.H. Secretarissen en Penningmeesters der Afdelingen.

H.H. SECRETARISSEN (o.g. Penningmeesters) worden beleefd doch dringend uitgenodigd om van adresverandering hunner leden steeds bericht te zenden aan den Administrateur, Heulstraat 7.
 H.H. PENNINGMEESTERS. Beleefd doch dringend verzoek om, na kennisgeving der desbetreffende mutatiën, voorkomende op de voorlaatste pagina van dit blad, aan den Penningmeester der afdeling waartoe de betrokken leden komen te behooren (e.g. aan den Hoofdvertegenwoordiger in Ned.-Indië den Heer A. J. Gooszen, Landrechter te Solo) steeds te berichten of de uit uwe afdeling vertrokken leden hunne contributie (over het loopende dan wel afgelopen jaar) al dan niet hebben voldaan vóór hun vertrek (vide rondschrijven van 22 Januari).

Aangeboden

bij de Dames VAN DER CHIJS, Den Haag, Theresiastraat 59, een groot gedeelte van haar **gemeubil. Heerenhuis** voor 4 pers., zonder pension en bediening, voor de prijs van f 350.- per maand voor 1 jaar of langer.

JULIEN & RICHARDSON BENNERNAGEL
 AMSTERDAM
 Reguliersbreestraat 31-33 - Tel. N. 2943
 „Algemeen Assurantiekantoor“
 AGENTEN GEVRAAGD.

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 *hoek Heerengracht* - **Amsterdam**
Ladies' and Gentlemen's Tailor
Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding
Speciaal ingericht voor repatrieerenden *Kleding naar Maat in één dag gereed*

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
 VAN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst”
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

H **Hammond School en COPIEERINRICHTING**
 Terwenakker 11a - Tel. 3117 - Rotterdam
 (Ruys' Handelsvereniging) beveelt zich beleeft aan als oudste inrichting op dit gebied voor de levering van correct schrijf- en copieerwerk.
 Strengste discretie verzekerd. **S**

Huwelijks-Uitzetten
Uitrustingen voor Indië
Luiermanden
 Door onze veeljarige practijk kunnen wij U het beste leveren, in de meest kostbare, maar ook in de eenvoudigste uitvoering. Bij elke hoeveelheid leveren wij ook:
 Lingerie - Bedlinnens - Tafelgoederen
 Huishoud- en Stukgoederen
 Zichtzendingen, ook voor de Tropen, op iedere aanvraag franco.
Specialiteit: Tafel-, Bed- en Huishoudlinnens
 voor Hotels, Restaurants, enz.
 Monsters op aanvraag
Firma A. NIJLAND
 FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
 ALMELO (Twenthe)

MAGAZIJN VAN
Heerenhoeden en Pelterijen,
EDUARD PELGER,
 Prinsestraat 35 - Den Haag,
 Telefoon No. 3902.

Terwijl Gij rust, werken Uw advertenties voor U

Militaire exploratie van Nederlandsch-Nieuw-Guinea.
 1907—1915.

Nos armées ont aussi travaillé pour la civilisation!
 J. Ambert.

Het is in het Koloniaal Weekblad reeds meer gezegd, dat de tegenwoordige bestuursbezetting van Nederlandsch Nieuw-Guinea in vergelijking met die van Britsch-Papua een goed figuur maakt¹⁾.

Daartoe heeft ook, volgens den Resident van Nieuw-Guinea, C. Lulofs, niet weinig bijgedragen de werkelijk mooie kaart, schaal 1 : 1000.000, uitgave 1919, van den zeventienjarigen, bewonderenswaardigen arbeid van drie militaire exploratie-detachementen, waarin nog wel, tengevolge van de stopzetting van de exploratie bij het uitbreken van den wereldoorlog in 1914, enkele hiaten voorkomen, maar die toch geen open vraag meer laat omtrent de topographie des lands in hoofdstukken en voor een goed deel ook in onderdeelen.

Voeg hierbij een schat van wetenschappelijke gegevens, op wetenschappelijke expedities door de militaire exploraties en *last not least* door zending en missie verzameld, dan staan wij er ook met onze kennis van een zoo uitgestrekt en moeilijk toegankelijk gebied niet slecht voor.

Er is in de laatste 15 jaren zeer veel ingehaald van wat te voren was verwaarloosd.

Met de vermelding van het bovenstaande is in weinig woorden een niet geringe lof verkondigd over de resultaten van de exploratie-detachementen in Nederl. Nieuw-Guinea, die zulk een belangrijk deel hebben genomen aan de wezenlijke ontdekking en het beschavingswerk van de „Terra incognita”, zooals Wallace Nieuw-Guinea noemde, waarvan het aan Britsch-Papua grenzend gedeelte in Zuid-Nieuw-Guinea door de Engelschen niet oneigenaardig „The Devils Own Country” wordt betiteld, als gevolg van de wanhopige eentonigheid der nagenoeg van natuurschoon verstoken vlakke, veelal modderige kuststreek tot het Prins Frederik Hendrik-

¹⁾ Nieuw-Guinea in „Het Koloniaal Weekblad” van 17 Februari 1921 No. 7.

Feuilleton.

Indië

in den spiegel van den Oceaan.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
 door P. J. ZÜRCHER Jr.

II.

„Onvergetelijk blijven de avonden, als moeder aan den rand van het bed ons vertelt van den strijd van goed tegen kwaad in vele en velerlei dongèngs.

Goenawan Mangoenkoesoemo
 in Soembangsih.

En als de avond is ingeluid, snel de schemer daalt en de tropen-nacht haar wade heeft gespreid, dan trekt de Javaan zich in zijn desa terug. Daar beluistert hij, in stillen manenacht, den harteklop van het leven, dat rust in het dorp onder het zilveren licht. Vaak treft men hem aan voor de deur van de eenvoudige bamboezen woning, door het atappen dak gedekt, in de koele, al-omvattende schaduw van den nacht. En daar, onder de bekoring van den onpeilbaren, nachtelijken hemel, blikht hij op tot de maan en de ontelbaar vele sterren, die hij er ziet, werelden, die spreken tot zijne ziel van de eeuwig-

Instituut W. G. TAANMAN
 de Perponcherstraat 101—103 's-Gravenhage

- Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst. vóór de Marine, Milit. Acad., Cand. O.-I. amb.
- Afd. B. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
- Afd. C. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S.

eiland en veel verder tot Hoek Bohia²⁾. Een kust-zoom, die den voorbijvarende zulk een triestigen aanblik oplevert, als de Wadden in Nederland (bldz. 168).

Het door het Departement van Oorlog in Nederl. Indië met medewerking van andere Departementen en van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen samengesteld Verslag van de Militaire Exploratie van Nederlandsch Nieuw-Guinea 1907—1915 (met 9 kaarten, 10 schetsen en 186 foto's) en bij de Landsdrukkerij te Weltevreden in 1920 uitgegeven, geeft een boeiende schets van hetgeen door de militaire exploratie-detachementen is verricht ter verkenning van het onmetelijke gebieds-deel³⁾, waaromtrent onze kennis nog zoo uiterst gering was.

In het voorbericht (bldz. 2) wordt uitdrukkelijk verklaard, dat dit verslag geen volledig aardrijkskundig werk van Nederlandsch-Nieuw-Guinea wil zijn. Behalve door de militairen, werden ook door ambtenaren en ontdekkingsreizigers, geheel buiten de door de Regeering bevolen exploratie om, talrijke onderzoekingen gedaan en de bekendmaking van de resultaten daarvan heeft reeds een omvangrijke literatuur over Nieuw-Guinea doen ontstaan. Het „Verslag van de militaire exploratie” en de „Dagboeken en Verslagen der exploratie-detachementen” zullen niet anders zijn dan een bekendmaking van hetgeen van Regeeringswege voor de exploratie werd verricht en van de daardoor verkregen wetenschap (bldz. 3).

Hoogst interessant is het op bldz. 5—14 te lezen over het ontstaan van de plannen tot exploratie van Nieuw-Guinea.

Aan het initiatief van den Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz danken wij de werkzaamheid van

²⁾ Op den vasten wal van Nieuw-Guinea ten Noorden van de Aroe-eilanden.

³⁾ De Westhelft van het eiland (± 48 pCt. van het geheele oppervlak) is Nederlandsch gebied. De grens is tevens ongeveer de lijn van de grootste breedte. De oppervlakte van het Nederlandsch gebied op het vaste land van Nieuw-Guinea moet bij gebruikmaking van alle in 1919 bekende gegevens op 389.800 K.M². worden gesteld. Met de bijbehorende eilanden bedraagt het oppervlak 416.369 K.M². of ruim 12 x het oppervlak van Nederland (32.536 K.M².)

Oppervlak van Java met Madura 131.572 K.M². Groot Britannië en Ierland 314.761 K.M². Duitschland 547.889 K.M². (bldz. 164 en 167).

heid der dingen, de oneindigheid van het heeal en van de grootheid van Allah, die immer bij hem en rechtvaardig is. Dan, geburkt, kan hij zitten te mijmeren, vaak uren achtereen. Hij rookt zijn „strootje” en neuriet er zijn weemoedig liedje, waarin voortleven de legenden van zijn volk, door alle eeuwen heen. Deze bewierooken de deugd en den heldenmoed en nog zooveel ander schoons. Het vertelsel van den prins, die tijger wordt, slingert zich als een gulden draad door de sproke-legenden heen, die even kinderlijk als dichterlijk zijn. Niettemin, ze bekoren hem, meer nog, hij gelooft er in, gelijk onze jeugd in de sprookjes van Moeder de Gans en Andersen. Hij is vol eenvoud en vroom is zijn ziel.

De desa heeft hij lief, gelijk wij de stad onzer inwoning. Maar de liefde voor zijn dorp is veel inniger dan die, welke wij koesteren voor de groote, lichte stad. De desa en zijn inwoner vormen één ondeelbaar begrip. Tijdelijk zijn ze van elkander te scheiden, doch immer weer zal hij tot zijn dorp terug gaan, waar hij de — voor onze ooren zoo droeve — tonen van de angklong en de rebab heeft leeren liefhebben, waar de gamelan weerklonk, die hem het symbool is van liefde en vrede en van een goede harmonie des harten. Ook het eentonig geluid van het stampen der padi op het houten blok, wanneer de rijpe oogst het feestelijk versierde dorp zoete muziek in zijn ziel op, telkenmale als hij daaraan terugdenkt. Want heel zijn leven lang, van kindsbeen af, heeft hij dit gehoord en naar dien

PERRY & CO.
 AMSTERDAM - ARNHEM - 's-GRAVENHAGE
 UTRECHT - GRONINGEN
HUTKOFFERS

Maatschappij van Brandverzekering v. h. Koninkrijk der Nederlanden
Opgericht 1838
te 's-HERTOGENBOSCH
Opgericht 1838
 DIRECTEUR: JHR. P. J. S. M. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — ADJUNCT-DIRECTEUR: JHR. P. J. O. VAN DER DOES DE WILLEBOIS. — COMMISSARISSEN: MR. H. J. VAN LEEUWEN, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. F. X. VERHEIJEN, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, Raadsheer in het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch. H. F. J. M. VAN ZINNICQ BERGMANN, Industrieel te 's-Hertogenbosch. JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Directeur der Amsterdamsche Maatschappij van Levensverzekering te Amsterdam. H. F. W. M. VAN BAER, Apotheker te 's-Hertogenbosch. CONSTANT M. J. H. TILMAN te 's-Hertogenbosch.
 MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL f 1.000.000.— — GERESERVEERDE BATEN OP ULTIMO DEC. 1920 f 786.057.93.
 DE MAATSCHAPPIJ VERZEKERT ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN, OP VASTE PREMIËN TEGEN BRAND- EN INBRAAK.

de militaire exploratie-detachementen op Nieuw-Guinea.

De stoot hiertoe werd gegeven door den kapitein der infanterie in commissie H. Colijn, die bij bevel der Indische Regeering van 12 Februari 1906 No. 16 in opdracht kreeg „zich naar de gewesten Menado, Ternate en Onderh., Amboina, Zuid-Nieuw-Guinea en Timor en Onderh. te begeven, ten einde voor zooveel noodig, na gehouden plaatselijk onderzoek, in overleg met de bestuurders dier gewesten, advies uit te brengen nopens eene in het belang van de economische ontwikkeling dier streken door den G.-G. wenschelijk geachte, gewijzigde afdeeling van die gewesten en daarmede verband houdende reorganisatie van het bestuur, enz. over althans tot die gewesten behoorend gebied.....”

Zijne, ook uit een oogpunt van stijl, meesterlijk samengestelde „Nota betreffende de ten aanzien van Nieuw-Guinea te volgen gedragslijn” (Buitenzorg, 2 Februari 1907) gaf in groote lijnen aan, hoe wij dit donkere gebiedsdeel hadden aan te pakken om op een praktische wijze ons gezag er daadwerkelijk te vestigen, met het oog ook op de klachten van het Britsche bestuur over de roof- en moordtochten van ons gebied wonende stammen in Britsch gebied (1891 en 1892).

Na de oprichting van de bestuursvestigingen in 1898 te Fak Fak en Manoekwari met Assistent-Residenten, volgde eerst in 1902 onze vestiging te Merauke, nadat opnieuw klachten ons bereikt hadden van Britsche zijde over het al driester optreden der Tugeri's op Britsch gebied, die ook enkele scheepsofficieren van de „Generaal Pel” in 1899 hadden vermoord.

Met betrekking tot het in 't leven roepen der militaire detachementen lezen wij bldz. 8: Naar aanleiding van een voorstel van den Assistent-Resident Hellwig (1906), hetwelk een goed voorbereide wetenschappelijke expeditie naar het centrale bergland opleidde, gaf kapitein Colijn als zijn meening te kennen „dat er geen aanleiding bestaat die te forceeren. Wordt voor een zoodanige expeditie geldelijke steun aan de Regeering gevraagd, dan kan dat verzoek natuurlijk in overweging worden genomen. Het staat echter voor mij geenszins vast, dat een wetenschappelijke expeditie tevens geschikt is eerstens verkenningsarbeid te verrichten. Een wetenschappelijke expeditie acht ik de eerste 2 jaren — althans op kosten der Regeering — niet

raadzaam..... Het wil mij voorkomen, dat in de behoefte aan explorators (de door den heer Hellwig voor de verkenning noodig geoordeelde controleurs waren toch niet beschikbaar) op veel eenvoudiger en doeltreffender wijze kan worden voorzien en wel door ter beschikking van den Assistent-Resident te stellen een detachement van 2 luitenants en 4 brigades marcheaussees.”

Na de noodige voorbereiding, welke nu evenwel vlug haar beslag kreeg, stapte onder bevel van kapitein A. J. Gooszen, op 11 Juli 1907, het voor Zuid-Nieuw-Guinea, overeenkomstig de voorstellen van kapitein Colijn, bestemde militaire exploratie-detachement te Merauke aan land. En eerst in 1909 werd ter beschikking van den Assistent-Resident van Noord-Nieuw-Guinea bij Gouv. Besluit van 28 Augustus 1909 No. 4 een exploratie-detachement gesteld onder commando van kapitein F. J. P. Sachse, om werkzaam te zijn tot stelselmatige exploratie van tot genoemde afdeeling behoorend gebied, hetwelk den 28en September 1909 in de Humboldt-baai aankwam. Terwijl voor West-Nieuw-Guinea een exploratie-detachement onder commando van kapitein K. F. Koch den 21en Januari 1910 te Fak Fak aankwam, uitvoering gevende aan het Gouv. Besluit van 4 December 1909, No. 16.

Verrichten deze drie detachementen van Zuid-, Noord- en West-Nieuw-Guinea met veel succes stelselmatige exploratie, jaren achtereen, — de noodzakelijkheid werd ingezien om daarenboven nog een tweetal expedities te organiseren, de eerste in het Mamberamo-gebied, ingevolge de voorstellen van den heer Colijn, nu (Juli 1909) in zijn kwaliteit van „Adviseur voor de bestuurszaken der Buitenbezittingen”, onder commando van den voortvarenden kapitein van den topografischen dienst A. Franssen Herderschee, met het doel om tot het centrale gebergte door te dringen, dat de Engelsche wetenschappelijke expeditie, uitgerust door het Britsche Ornithologisch Genootschap, van het Zuiden, n.l. van de Mimikarivier, zou trachten te bereiken (Gouv. Besluit 23 Oct. 1909, No. 1).

Deze expeditie, die den 31en October 1909 van Soerabaya vertrok, keerde den 22en Mei 1910 aldaar terug (bldz. 12).

De tweede afzonderlijke expeditie had ten doel een voorloopige verkenning ter wille van het Indisch comité voor wetenschappelijke onderzoekingen, dat voornemens was een doorsteek door Nieuw-

Slechts de teederste snaren der gevoelige ziel worden er door beroerd en deze aanraking doortrikt, als een ijle beving, de duisterste diepten der ziel, waar het schoone ontbloeit.

De woningen in zoo'n dorp zijn niet mooi. Integendeel. Uit bamboe opgetrokken, zoekt men er vergeefs elke luxe. Het is alles even sober wat men er aanschouwt, oud en onaanzienlijk. De wegen zijn er uiterst primitief en fraaie winkels zijn er niet. In al zulk schoon zou poëzie ook niet gedijen. Zij heeft een anderen bodem noodig.

Schuilt ze in het walmende oliepitje, dat bij stillen avond in den warong brandt, schichtig opflikkerend telkens, als is het bangst voor het duister? Schuilt ze in de geheimzinnige duisternis, die zoo vreemde vormen tooverft, of in de stille geluiden, die men er telkens hoort en de weemoedige zangen, die van ongekende dingen spreken tot de ziel, die maar niet begrijpen kan; het geschuiel van menschen, die men vaak niet ziet vóór ze nabij zijn; den naar-geestigen galm van den saté-venter en het klaaglijk gepiep van den lenigen pikolan, het bamboezen juk, waaraan de manden met koopwaar zwiepen in rythmischen cadens.....? Of is het de groote rust, die tot de ziel spreekt, die rust, zoo het volmaakte nabij, dat zij niet schooner zou kunnen zijn?

Des daags, als de tropenzon de desa in haar gouden sluier hult, of bij nachte, als hoog aan den stillen hemel de groote maan, onbewogen, op het dorp neerblijkt en het in bleek zilveren schijn doet opglanzen en scherpe slagschaduw op den grond tooverft van de huisjes en de boomen, die allen er

N.V. MEUBELFABRIEK
V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Belimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE TEL. H. 8088

L. A. W. Burgerman

Laan van Meerdervoort 96^b

'S-GRAVENHAGE

Speciaal Adres

VOOR

Indische Uitrustingen

tegen

scherp concurrerende prijzen

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZOON
Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
 Hoofdkantoor: Amsterdam
 Filiaal: Arnhem
 Filiaal: 150 Gorinchem
 Heemskerkstr. 1a Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vismarkt
 Tel. H. 3499. Intere. Tel. 389. Tel. 289. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegesonden.

Voor Expert speciale condities.

KON. ERK. PITMANSCHOOL

Staatsblad 37.

DEN HAAG, Regentessepl. 26 - Mauritsweg 30, ROTTERDAM

Stenografie, Machinoschrijven, Talen, Correspondentie, Boekhouden, Staatsinrichting.

KANTOOR- en HANDELSOPLEIDING.

Directeur-Gen. T. v. d. VEEN.

L. E. NIEUWENHUIZEN

LEIDEN - HOLLAND

136

Blikgroenten: Rood etiket (beste kwaliteit)
 Groen „ (tusschensoort)

HUISHOUDGROENTEN merk „Sleutels”

SPECIALITEIT IN GEZOUTEN GROENTEN

Zuid-Hollandsche Brood- en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16-22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Seden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 % gewaarborgd.

HESSELS & MAK'S

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Nuis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

Adverteeren doet verkoopen.

Perfect Boston, Fox-trot en One-step of Tango voor f 30.-
in zes privé-lessen, bij **Bé W. Meulman** (v. d. Haagse Dans-Instituut)
Willemstraat 20-22 - 's-Gravenhage - Tel. N. 3068
Modernste stijl en variaties door hem uit Londen en Parijs medegebracht. Vraag
inlichtingen bij het geboede Haagse publiek.

Guinea te ondernemen langs de door Mr. Lorentz gevolgde route. Het wilde, alvorens daartoe over te gaan, op de hoogte komen van de mogelijkheid om van het Oranje-gebergte in noordelijke richting afdalende, langs de Idenburg- en de Mamberamovieren de Noordkust te bereiken. Het gold in de eerste plaats eene verkenning te doen plaats hebben van de Idenburgrivier.

Ingevolge Gouv. Besluit van den 21en Maart 1911 No. 3 werd deze verkenning opgedragen aan een detachement van de Marine, onder bevel van den luitenant t. z. J. de Wal. Den 13en Mei 1911 kwam dit detachement te Pioniersbivak aan, vanwaar het 16 Augustus van hetzelfde jaar weder vertrok.

Op bldz. 13 van het verslag lezen wij, dat geheel in de lijn van de door de Regeering op Nieuw-Guinea aangevangen onderneming, aan de expeditie van wetenschappelijke instellingen de gevraagde steun werd verschafft door militaire detachementen, terwijl bovendien de expeditie kosteloos door schepen van de Gouv. Marine werden overgevoerd, waardoor een geregelde scheepvaartdienst tusschen Amboina en de basis in Nieuw-Guinea kon worden onderhouden.

De prachtige ontdekkingsstochten, vanwege wetenschappelijke instellingen ondernomen, vielen in de periode tusschen de jaren 1907 en 1915.

Het waren een drietal expeditie, uitgerust door het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen te Batavia, ten behoeve van Zuid-Nieuw-Guinea en een 2-tal Engelsche expeditie, ondernomen door het Britsch Ornithologisch Genootschap in hetzelfde gebiedsdeel van Nieuw-Guinea. Zie hoofdstuk IIb. „De ontdekkingsstochten, welke tusschen 1907 en 1915 vanwege wetenschappelijke instellingen werden ondernomen” (bldz. 27-32).

Vanwege het Indisch Comité vertrok de eerste expeditie onder leiding van Mr. H. A. Lorentz 17 April 1907 uit Soerabaya. De overige deelnemers waren de heeren J. W. van Noubuijs, Gezaghebber der Gouv. Marine; G. M. Versteeg, Officier van Gezondheid 2e kl. en J. M. Dumas, practisch natuuronderzoeker, terwijl het dekkingsdetachement onder bevel stond van den 1en luit. der inf. C. Schultz.

Wij herinneren er hier aan, dat deze expeditie niet ten doel had het bereiken van het bergland, maar het wetenschappelijk onderzoek van het gebied, gelegen in de nabijheid van de Oostbaai en de daarin uitmondende rivieren. Als resultaat heeft die expeditie kunnen boeken: een uitvoerige botanische

te droomen staan, dan nemen de voorwerpen zoo heel anderen vorm aan. Hier ontwaart men de tot reusachtige klewangs omgetooverde, met zilveren contour scherp omlinjende vormen van pisangbladen, die uitsteken over de bamboezen omheining van den voortuin eener woning; ginds, waar de maan speelt door het raglijne loover van hoog opgeschoten tamarinde- en tjemaraboemen, is, plots, het harde aarden pad belegd met een kostbaar kanten kleed, om elders, waar het boomenloof een dichte beschutting vormt, dat plekje van de desa geheel aan den nacht over te geven. Daar is het duister dan volkomen en kan men den weg, voortslingerend veelal in grillige wendingen, slechts gissen.

O, in de desa is het zoo eenzaam en sober. Maar het is er zoo mooi, juist door hare groote soberheid. De natuur leeft zich daar ten deele nog uit naar het oorspronkelijke plan; alles spreekt er nog tot de ziel van het eeuwige en men vindt er terug de gedachte rust van den voortijd.

Zoo is de desa en het gemoed van den braven dorpling is ontvankelijk voor dat teedere schoon. Zij spreken er nimmer over, zoo min als de rijke stedeling, van geslacht tot geslacht groot gebracht in de weelde eener omgeving, over dat kostbaar bezit zal spreken. Hij is daaraan gewend en de dagelijksche aanschouwing er van berokkent dien rijke geen sensatie, hoegenaamd. Ook de dorpling is aan de luxe van zijn „sober” verblijf gewend; maar hij neemt bij ied'ren aanblik — telkenmale weer — de schoonheid er van waar en hij doorvoelt dit als een deel van zichzelf. Hij kan dat niet missen.

**Uitsluitend eerste klasse
MUZIEKINSTRUMENTEN**
SNAREN, enz.
Inrullen en Repareeren
LANSBERG's Muziekhandel
Schoolstraat 23 - DEN HAAG - Tel. H. 7324

collectie uit het laagland, het heuvelland en het lagere bergland tot pl.m. 900 M. Als topografisch resultaat komt daar nog bij: de verkenning van den bovenloop van de Noordrivier (later Lorentzrivier genoemd), de ontdekking van een aantal bergketens, het beklimmen van een der lagere toppen van het Helliggebergte op pl.m. 2300 M. en het verkregen uitzicht op het hoogere, noordelijk gelegen bergland. Toegerust met de kennis, in 1907 opgedaagden de heeren Lorentz en van Noubuijs in 1909 nog eens de Noordrivier opvaren, thans echter met het doel het Centrale gebergte met de daarin gelegen sneeuwtoppen te bereiken, terwijl het maken van wetenschappelijke verzamelingen pas in de tweede plaats in aanmerking kwam. De resultaten van die expeditie — de 2e van het Indisch Comité — zijn o.m. neergelegd in het verhaal van den tocht naar het sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea, van de hand van den kranten- en energieken leider der expeditie Mr. H. A. Lorentz. Ze liggen nog verspreid in het geheugen, toen de couranten, ook in het buitenland, er vol van waren. Allen jubelden over den behaalden triomf der 3 mannen, Mr. Lorentz v.d. J. W. van Noubuijs en de commandant van het dekkingsdetachement D. Habbema, 1e luit. der inf., die op 8 November 1909 als de eerste Europeanen op Nieuw-Guinea, na de beklimming van het Oranje-gebergte in het Centrale bergland, de eeuwige sneeuw op een sneeuwveld — 4508 M. hoog — gelegen aan de Noordzijde van den Wilhelminatop (4750 M.) betraden.

Ook de wetenschappelijke resultaten waren wederom zeer belangrijk. Er werd vriendschappelijke aanraking verkregen met de in de bergen wonende Papoea's, die zich in vele opzichten van de rivierbewoners onderscheiden; er werden ethnografische verzameld, anthropologische metingen verricht en ten slotte, hetgeen niet het minste was, een belangrijke natuurhistorische verzameling bijeengebracht, die echter in hoofdzak betrekking had op het laagland en het lagere bergland.

Waar de 2e expeditie de mogelijkheid had aangetoond om langs den gevolgden weg het Oranje-

**) Zwarte menschen — Witte bergen. — Verhaal van den tocht naar het sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea, door Mr. H. A. Lorentz, Leiden 1913. N.V. Boekhandel en Drukkerij voorheen E. J. Brill, een mooi werk met prachtige foto's versierd, een sympathiek geschreven boek, dat elke Hollandse jongen moet gelezen hebben!*

Het scheiden daarvan doet hem pijn in de ziel, gelijk het amputeeren van een arm of een been het lichaam pijn zou veroorzaken, waarvan zij onderdeel uitmaken. Erger nog, het eerste zal hem pijn blijven doen. Hij zal die smart niet kunnen dragen.

Toch gaat hij — noodgedwongen — er somwijlen toe over dit plekje grond van zijn groote, wonderlichte land te verlaten. Dan gaat hij, omdat het moet, uit economischen dwang, gelokt door den zuiveren klank van het munt-metaal. Maar hij zal zich geweld aandoen; zijn berustende natuur zal hem laten gaan — ten slotte — doch niet zonder het stellige voornemen om eens weder te keeren. Veelal echter is deze uittocht niet in zijn voordeel. Wanneer hij er niet in slaagt in het nieuwe land in te burgeren, is hij in veel gevallen het kind van de rekening, want hij is zwak en zijne ziel van een kinderlijke teederheid. Verschillende kwaadaardige invloeden zullen hem aangrijpen en oorzaak van zijne mislukking worden. Dan sterft hij een vroegtijdigen dood, of hij voert van stonde af een wanhopigen strijd tegen het heimwee, dat hem onbarmhartig zal teisteren en tot geregelden arbeid hem ongeschikt maakt.

Verreweg de kleinste meerderheid slaagt er in aan het nieuwe vaderland te wennen. Doch ook in dat geval zal hij — na ommekomst van den contract-tijd — naar de desa, den droom van zijne jeugd, terugkeeren, die hem alle jaren door in zijne herinnering is bij gebleven. Alleen daar zal hij volkomen gelukkig zijn.

(Wordt vervolgd.)

WISBRUN & LIFFMANN
Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag
DAMES MODEARTIKELN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELN.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162^A.

TEL 4732

DEN HAAG.

bergte te bereiken, moest thans een derde expeditie volgen om het wetenschappelijk onderzoek van het hooggebergte ter hand te nemen, te meer daar vreemdelingen ons op eigen gebied concurrentie gingen aandoen.

Reeds in 1910 had een Engelsche expeditie — de eerste vanwege het Britsch Ornithologisch Genootschap — zich aan de Mimika gevestigd, met het doel van daar uit de sneeuwvelden van Caastensztop te bereiken. Ofschoon dat plan niet gelukte — de Engelschen kwamen na veel gesukkel met hun arbeidskrachten niet hoger dan ruim 2000 M. — bevestigde in het laatst van 1910 geruchten ons land, dat Engeland een nieuwe poging wilde wagen, welke geruchten zich weldra in zekerheid omzetten. Ditmaal zou de Engelsche expeditie de Oetakwa opvaren, welke rivier ook aan de Z.-W.-kust uitmondte en wederom trachten Caastensztop te bereiken, onderweg op natuur-historisch gebied verzamelingen aanleggend. Het was dus een haastig handelen onzerzijds om de Engelschen voor te zijn, dit zag het Indisch Comité ook in en nam zonder dralen het initiatief een 3e expeditie uit te rusten, die den 21en Augustus 1912 uit Soerabaya vertrok, bijna gelijktijdig met de Engelsche explorateurs. Deze derde Nederlandsche wetenschappelijke expeditie behoorde, wat getalsterkte der deelnemers betreft, wel tot de grootste, die ooit door Nederland werd uitgezonden. Ze stond onder leiding van den kapitein van den topografischen dienst A. Franssen Herderschee. De deelnemers waren de heeren G. M. Versteeg, Dr. A. A. Pulle¹⁾, lector aan de Utrechtsche Universiteit, Dr. P. F. Hubrecht, geoloog en J. H. Sitamala, Inlandsch arts, terwijl het dekkingsdetachment onder bevel stond van den luitenant adjudant der inf. L. A. Snell.

Op den 21en Februari 1913 stonden de 3 heeren Franssen Herderschee, Hubrecht en Versteeg en hun Oetakwa op het hoogste punt van den Wilhelminatop op 4700 M. boven den spiegel der zee, op een reusachtig sneeuwveld, dat zich nog honderden meters beneden hen uitstreckte. Moest van het laatste overigens met de noodige beperking gestelde punt van hun opdracht, n.l. de verkenning naar de Noordzijde, afgezien worden wegens gebrek aan draagkrachten en levensmiddelen, het uitzicht naar het Noorden gaf hun toch reeds een denkbeeld van het achterland, dat in de naaste toekomst verder onderzoek moet worden. Op geologisch gebied kon er veel verzameld en gefotografeerd worden, zoodat de bereiking van den hoogsten top niet uitsluitend een groot succes is geweest.

Toch mag ook uit een nationaal oogpunt met voldoening op den tocht teruggezien worden, immers, de Engelschen aan de Oetakwa hadden reeds in Januari met behulp van de in het gebergte wonende Papoea's hun stormloop op den Caastensztop gewaagd, echter slechts met het gedeeltelijk succes, dat zij op 4300—4400 M. op de grens der eeuwige sneeuwvelden moesten terugkeeren.

De deelnemers van de Nederlandsche expeditie waren begin Maart allen weer in het bivak op het Freubgebergte verzameld, van waaruit de terugtocht begonnen werd, zoodat 14 Maart 1913 de gehele expeditie weer aan de rivier terug was.

¹⁾ Dr. Pulle maakte van 1902—1903 deel uit van de Sarakka-expeditie naar Suriname, waardoor hij in de gelegenheid was de flora in Suriname te bestudeeren. In 1906 promoveerde hij bij Professor Dr. F. A. F. C. Went op een dissertatie over de Surinaamsche flora; in datzelfde jaar vertrok de heer Pulle naar Java, waarheen hij werd uitgezonden door het „Buitenzorg-fonds“. Terwijl hij zich in Indië bevond, werd hij benoemd tot lector aan de Utrechtsche Universiteit, welk ambt hij aanvaardde na zijn terugkeer in Holland. In verband met zijn studies en deelneming aan de Sarakka-expeditie zag de heer Pulle zich aangezocht om thans ook deze expeditie naar het Sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea mede te maken. Zoodat bekend, is Dr. A. A. Pulle sedert eenige jaren hoogleeraar in de bijzondere plantkunde en leer van de verspreiding der planten aan de Utrechtsche Universiteit.

Dr. P. F. Hubrecht is de zoon van den bekenden Utrechtschen hoogleeraar.

Terwijl de botanicus en de medicus zich bezighielden met verzamelen en inpakken der collecties, maakten de leider en de geoloog nog een verkenningstocht op een der zijrivieren van de Noordrivier. Den 15en April kwam een gouvernements stoomschip de expeditie afhalen en bracht allen naar Ambon, van waar de deelnemers langs verschillende wegen naar Java onderscheidenlijk Borneo terugkeerden. De Europeanen waren den 10en Mei 1913 allen weer op Java terug.

Terugziende op den tocht, blijkt het, dat de expeditie op het laatste punt na, geheel aan haar doel beantwoord heeft. De zoölogische collectie omvat aan vogelhuiden alleen al 1000 stuks, waarvan een gedeelte in het bergland bijeengebracht.

Ook de botanische oogst is zeer groot; er werden ruim 1500 plantensoorten in 8000 a 9000 exemplaren bijeengebracht, die als ze bewerkt zijn, voor het eerst een grondig inzicht zullen geven in de samenstelling van de Alpenflora van dit gebied.

De geoloog heeft waarnemingen kunnen doen omtrent de geologische samenstelling van het hogere bergland, waar geen plantengroei hem meer hinderde, en eindelijk heeft de leider-topograaf den geheelen weg kartografisch kunnen opmeten en alle belangrijke toppen van uit verschillende punten kunnen opmeten.

(Wordt vervolgd).

A. R. v. O.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het zwaartepunt bij het Onderwijs.

In de *Sum. Post* van 12 Juli betoogt de heer Vierhout, dat de directeur van het D. v. O., mr. Creutzberg, het onderricht in Indië ten onrechte in de richting der Indische, der Oostersche cultuur drijft.

Hij schrijft o.m.: Dit is het groote punt van verschil tusschen mr. Cr. en ons: hij legt aan geheel Indië van boven af een nieuw, Oostersch onderwijs op, in stede van zich ten deze te vergewissen van de werkelijke ontwikkelingsaspiratiën van den doorsnee-Inlander. Wij nu blijven ontkennen, dat de Inlander voor zijne kinderen een Oostersche ontwikkeling wenscht. Hij heeft gezien, dat de Oostersche cultuur sinds eeuwen voor de Oosterlingen beekend heeft: de dood in den pot; hij heeft ook gezien, dat een Oostersch volk er in 50 jaren tijds volkomen bovenop is gekomen, zich tot de gelijkwaardige der Europeesche natien heeft gemaakt, door zich in de richting der Westersche beschaving te bewegen. Dat voorbeeld, en geen ander, wil de Inlander volgen; in die richting voorvoelt en zoekt hij de intellectuele en economische opheffing van zijn volk!

Wie nu wordt door de practijk van den dag in 't gelijk gesteld, mr. Cr. of wij? 't Is reeds thans een feit, dat de Oostersch-klassieke afdeling van de algemeene middelbare school niet door de Inlandsche ouders voor hunne jongens wordt gezocht en dat de ontwikkelde Inlander de voorkeur geeft aan de Westersch-klassieke afdeling.

De ontwikkelde Inlander in Indië hoopt, dat zijne jongelingschap van goeden aanleg, evenals de Japansche, aan een op Westersche leest geschoede hoogeschool de Westersche kennis zal kunnen opdoen, noodig om Indië in zoo kort mogelijken tijd in alle richtingen vooruit te brengen. Maar natuurlijk zal men hem die universiteit niet geven, daar men altijd alles beter weet dan de Inlandsche bevolking zelve. En als een nieuw te stichten (zuiver Oostersche) Indische inrichting van hooger onderwijs door de schuld der betweters een mislukking zal blijken, dan zal 't een uitgemaakte zaak heeten, dat Indië nog lang niet „rijp“ is voor een universiteit.

En intusschen loopt men in zijn eigen systeem reeds dood, daar de commissie voor een instelling van hogere Oostersche cultuur het Nederlandsch tot voertaal neemt en de Oostersche hogere beschaving wil doen aanbrengen door Nederlandsche pro-

American Hotel - Amsterdam

Hotel en Café-Restaurant 1e Rang.

Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electriche Verlichting - Centrale Verwarming
Electriche Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen

A. W. VOLMER, Directeur.

Tel. Intero. 4737.

Code 5th Edition A. B. C.

..... Vereeniging voor Correspondentie-Onderwijs

Goedgekeurd bij Kon. Besl. 25-10-1912

Een uitstekende gelegenheid voor hen, die in Indië wonen en studeeren willen, biedt de Vereen. voor Corr. Onderwijs

Technische Cursussen: Ambachts, Zeevaartonderw., Werktuigkunde, Electro-Techniek, Bouwkunde, Teekenakten.

Handelskursussen: Boekhouden, Handelscorrespondentie, Schoonschrijven, Stenografie.

Talen: Moderne-, Oude-, Handelstalen, (Spaansch, Maleisch, enz.)

Wiskunde, Opleiding Examen, Ambachten en Beroepen, enz.

Opleiding akten L.O. Wiskunde, Boekhouden, Talen, Teekenen, Landbouwkunde.

Opleiding akten M.O. Wiskunde (K1 en K2), Boekhouden (K11), Talen (Fransch, Duitsch, Engelsch), Teekenen (Ma t/m Mx), Werktuigkunde (K1), Zeevaartkunde (1), Schoonschrijven (N).

Honderden Geslaagden.

Adm.-Adres: Koningianeweg 177

AMSTERDAM - Tel. Z. 6560

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect
ED. CUYPERS
HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukwerk ook
eerste klas Kunstdruk kunnen ver-
vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20

Den Haag

Tel. H. 474

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen
HEULSTRAAT 13 naast „Rooslan“
en NOORDEINDE 17a.

zijn steeds voorzien van het
NIEUWSTE op het gebied van

DAMESKLEEDING

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Fa. A. C. LINSCHOTEN

Fred. Hendriklaan 211 Telef. Schev. 47

COMPLETE KEUKENINRICHTINGEN,
Gas- en Kolenfornuizen. Huishoudelijke Artikelen.
Electriche Ornamenten. Strijkijzers. Comforen. etc.
BADEN & GEIJERSERS.

Zendingen naar O. en W. onder gar. en gaven overtocht

Parkhotel
 van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.
 Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467
EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
 Centraal Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
 Rustige ligging.
LIFT.
 Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Maison van Wijk
 Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665
UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00
 Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
 Dejeuners, Dinners en Soupers.
136 KOUDE EN WARME SCHOTELS. J. H. M. KOETJ

Zijt Gij abonné
 van het rijk geïllustreerde Maandblad
NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW
 Zoo niet, vraag dan gratis proef-
 nummer aan bij de Administratie
Nobelstraat 20, Den Haag
 Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

Hotel-Café-Restaurant
„Boschhek”
 Tel. B. 606 DEN HAAG

Modern ingericht Hotel
Centrale Verwarming
Warm- en Koudwaterleiding
Kegelbanen Jennisbanen
Garage met werkplaatsen

Van 1 Mei tot 1 September dagelijks
 van 6 tot 10 uur
DINER-CONCERT

Voor Hotelgasten en Bezoekers
 heeft „Boschhek” **Luxe Auto's**
 beschikbaar.

Grand Hotel Restaurant „ALLARD”
 Kruiskade 32 - ROTTERDAM - Telef. 12692
*Alle Kamers zijn voorzien van Koud-
 en Warmwateraanleg.*
Huis van den 1sten Rang

fessoren volgens Westersche wetenschappelijke methodes.
 Wat wij, Nederlanders, in Indië den Inlanders hebben bij te brengen, is de Westersche cultuur, niet omdat die in alle opzichten de cultuur bij uitnemendheid is, doch omdat zij in de op dit oogenblik loopende eeuwen toevallig de cultuur is in welke teekenen de ontwikkeling der wereld staat, en wij te zorgen hebben, dat Indië in die algemeene ontwikkeling kan worden opgenomen, welke taak Indië van ons eischt. Daarom, en om geen andere reden.
 Het aankweken van kennis van de oude wijsbegeerte, letteren en kunst van het eeuwenoude Oosten en van eerbied en liefde daarvoor, blijve overgelaten aan hen, die daartoe de natuurlijk-geroepen zijn: de begaafde Oosterlingen-zelfen. Hunne bemoeiingen verdienen den krachtigsten moreelen en zakelijken steun van de zijde der regering en der in Indië arbeidende Westerslingen. Doch wij-zelfen hebben tegenover den Inlander onze eigene, een andere, de Westersche taak te vervullen. En het is de volledige nakoming van deze taak, welke de Inlandsche bevolking al dringender van ons verlangt en waarvan wij ons fataal verwijderen door het zwaartepunt in het Indisch onderwijs te verleggen van de levende Westersche naar de historische Oostersche cultuur.

De vlootplannen.
 De hoofdredacteur van de *N. Soer. Crt.* geeft in zijn blad van 9 Juli een nuchtere beschouwing over de vlootplannen, waaraan volgens de Java Bode, zeer veel waarde te hechten is, daar de heer Van Ghert bekend staat als een journalist, die een zeer juist kijk op de zaken heeft.
 Marine-experts verklaren, aldus de heer v. Gh., dat het bezit van een vloot, zooals zij door de Defensiecommissie wordt voorgesteld, voor Indië een grooten waarborg beteekent, dat een aanval van een op verovering beluste vreemde mogendheid, zoo niet kan worden afgeslagen, dan toch op ernstige wijze kan worden bemoeilijkt. Aan het verlangen: een vloot te bouwen van klein doch goed materiaal, is hier voldaan.
 De commissie jaagt geen hersenschimmen na; zij begrijpt, dat van den bouw van groote schepen, welke gevechtswaarde trouwens, tengevolge van het gebruik van duikboten, hoogst twijfelachtig is geworden, niets komen kan.
 Aan mededinging op dit gebied met de groote mogendheden, die zich trouwens zelfen reeds beginnen af te vragen, waar het met den vlootbouw heen moet, valt niet te denken.
 Indië behoeft een vloot, welke zich aanpast aan hare behoeften en die zich enkel richt op de verdediging van den Archipel. „Groote ondernemingen” zullen haar niet opgedragen worden; een aanvaller moet echter weten, dat, als hij toeslaat, er teruggeslagen zal worden.
 Hoe de loop der wereldgebeurtenissen zal zijn, kan niemand voorspellen. Velen hebben den Pacific reeds uitgekozen als de plaats, waar in de toekomst de mogendheden hare krachten met elkander zullen meten, en zou het zoo uitvallen, dan is het minste wat men van Indië mag verwachten, dat het zijn neutraliteit op behoortelijke wijze zal weten te verdedigen. Van de mogelijkheid, dat Indië in een conflict betrokken zal worden, spreken wij hier niet eens; in dat geval toch zouden de eischen aan de marine te stellen, nog veel zwaarder zijn. In dit licht gezien, heeft de theorie: dat alleen reeds de aanwezigheid van een kleine, doch goede vloot een waarborg van beteekenis is voor onze veiligheid, veel waarde. Zonder zoo'n vloot — dus in de omstandigheden, waarin wij thans verkeer — loopt Indië veel eerder kans in een conflict betrokken te worden, dan wanneer een mogelijke belager weet, dat hij, bij het binnentreden van ons erf, op krachtigen tegenstand kan rekenen.
 Slechts over de financiële zijde van het vraagstuk koestert de heer v. Gh. eenige vrees.
 Men begrijpe goed, zoo redeneert hij, dat in deze tijden van malaise de miljoenen niet voor het

CASTRICUM N.H.
Hotel-Pension-Café-Restaurant
„DE RUSTENDE JAGER”
 Aangenaam Zomer- en Winterverblijf
 Prachtige Duinen en Bosschen
 Matige Pensionprijzen
 Sinds 1 April onder nieuw beheer.
 Aanbevelend, J. BLAAUW.

= Indisch Restaurant =
Waroong Djawa
 Kortenaerkade 10 - DEN HAAG - Tel. 4882
Uitzending van Dinners

scheppen liggen. Wij achten het zelfs onmogelijk dat Indië, bij den tegenwoordigen stand van zaken den zwaarder last zal kunnen torsen. Dat de economische toestand van Indië hoogst ernstig is, zal niemand durven ontkennen, en nu is in den Volksraad weliswaar vertrouwen in het doorzicht der Regeering uitgesproken, maar ook deze kan zich vergissen, zoo goed als de vorige G. G. zich vergist heeft, toen hij de landsuitgaven steeds hooger opschroefde. Bij de Staten-Generaal berust de beslissing omtrent de voorstellen, en nu zullen wij moeten afwachten, of de Nederlandsche Regeering wel zooveel haast zal maken, om ze bij de Tweede Kamer aanhangig te maken.
 Ten slotte is de heer van Gh. van meening, dat de aanneming van de voorstellen volstrekt niet beteekent, dat we er al zijn; hoogstens kan men van een goed begin spreken.
 De *Java Bode* acht het den heer v. Gh. tot een dat hij onvoorwaardelijk geloof hecht aan de verklaringen van de even integre als bekwame marine experts, die alle vertrouwen in de voorgestelde vloot hebben.
 De heer J. G. Boon schrijft in het *Soer. Hbl.* van 16 Juli aan het slot van een woord van hulde aan de 37 Volksraadsleden, die vóór het Vlootontwerp stemden:
 Voor mijn blad ligt er een zekere zelfvoldoening in, dat het zich kan beroemen door zijn artikelen over de defensie, het Indische intellect te hebben baanwijs gemaakt op het lang niet gemakkelijke gebied der defensie. Onze roep, verleden jaar gedaan: „*Indiërs of liever Insulinders, eilandbewoners, uw toekomst ligt op het water*”, is geen verfeerde gewest.
 Het Nederlandsche volk is een kind der zee. Het is aan de zee geboren, op de zee geworden, door de zee gewassen tot een geëerd en vermogend volk.
 Niet minder dan dat Nederlandsche volk zal het Indische een kind der zee moeten worden, en al zal het jaren behoeven om dat agrarische en achterlijke volk tot een zeevolk te verheffen, de stemming in den Volksraad is daar, om te bewijzen, dat de wil er is om een seagoing nation te worden, d.w.z. een volk, welks stem in de wereld gehoord zal worden. En waar een wil is, daar is een weg.

Een middel tot gedeeltelijke voorziening in het tekort aan ambtenaren.
 Men schrijft aan de *Java Bode* — d.d. 14 Juli — o.m.: Jaarlijks verlaat een stroom van gepensioneerde ambtenaren en officieren Indië, blij in het vooruitzicht vaderland en familie weer te zien, maar voor een groot deel niet wetend wat hun te wachten staat. Men hoopt er te komen van 't pensioen en 't overgelegde en stelt zich voor een kalm leven te gaan leiden, misschien wel heel lang nog van zijn rust te genieten, doch 't valt maar al te dikwijls tegen. Hoe gaarne zou menigen dan weer terugkeeren naar 't land, dat hem weliswaar veel desillusies verschaft, maar waar hij dan toch een tamelijk menschwaardig bestaan had, terwijl nu stille armoede en onaangename klimaatsinvloeden zijn deel zijn. Hoe dikwijls zien wij dan ook gepensioneerden in Holland na eenige jaren plotseling op den doodenlijst. Behalve voornoemde misère moet als hoofd-oorzaak hiervan worden aangemerkt, dat menschen, die nu eenmaal gewoon zijn te werken, een leven van ledigheid niet verdragen kunnen. En hoevele honderden zijn er onder die gepensioneerden, die, in Indië verblijvende, nog tientallen jaren goede diensten hadden kunnen bewijzen in allerlei betrekkingen!
 Wat nu is de oorzaak, dat zoovele zeer bruikbare krachten noodeloos verloren gaan voor 's lands dienst? Wat is de oorzaak, dat thans vele duizenden de Nederlandsche gemeenschap en zichzelf tot een last en ergernis zijn, in stede van de Indische gemeenschap nog tientallen van jaren gewichtige diensten te bewijzen, in betrekkingen, waarin ze wél op hun plaats zouden wezen? De oorzaak is daarin gelegen, dat men de gepensioneerden niet voor een moeilijke keuze, namelijk *Indië of Holland* zonder middenweg.

HOTEL-CAFÉ-RESTAURANT
„DE ROEMER”
 WAGENSTRAAT 84 - TEL. 5221
 'S-GRAVENHAGE
 Restaurant à la Carte den geheelen dag
 Gelegenheid tot het
 geven van Bruifoften, Dinners en Soupers

4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen BEKROOND
 CUISINIERS
 Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
 Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
 Varié, Mayonaises, Salades, Koude en
 Warme Schotels, enz. enz.
 Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd :-

Diners à f 1.- Vleesch Groenten Aardappelen	Diners à f 1.12 Vleesch Groenten Aardappelen Toespijs	Diners à f 1.70 Vleesch Groenten Aardappelen 2de Vleesch, Visch of gevogelte Compôte Toespijs
--	---	--

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

COUPONBOEKJES
 verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
 24 diners à f 1.- f 23.- 24 diners à f 1.70 f 39.-
 24 porties soep . . f 5.-
 Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
 f 2.50 p. couvert.
 Menu op aanvraag verkrijgbaar. 229
 Verzoekte bussen te weigeren met verbroken contrôle-sluiting.

Velen vreezen maar al te zeer, dat het aanvaaran van een tijdelijke betrekking in Indië hen vrij er toe zal brengen ten slotte nooit meer Holland terug te zien, daar ze dan als vanzelf, opgaand in werk en omgeving, eindelijk geheel aan de landsche omstandigheden zullen ontgroeien. Bedenken nu voor hen gelijke verlobsbepalingen als voor ambtenaren in vasten dienst, vele honderden, nu zonder bedenken zich dadelijk naar Holland schepen, zouden dan eerst nog de vraag overwezen, of 't hun niet beter zou passen in tijdelijken dienst te treden, met 't vooruitzicht bij tusschenruizen van 6 jaren hun land weer te zien. Hier is een bedoeld verlof wegens langdurigen dienst. Verloven of verlenging wegens ziekte blijven gesloten in verband met de meerdere kansen om ziek te worden, die men op hooger leeftijd krijgt en waardoor de begroting met te zware uitkosten belast zou worden.

De Java Bode is het niet in alle opzichten met de Java Bode eens. Men dient voorzichtig te zijn met de „nijpend“ personeel-tekort. De talloze benamingen op alle diensten betekenen minder werk, dus minder ambtenaren. Het mag als bekend worden verondersteld, dat sommige diensten reeds worden verondersteld, dat sommige diensten reeds worden ontslag van personeel, terwijl onze zending ook uit het oog verliest, dat er tal van ontslagen particulieren niets liever zouden doen dan een gouvernementbetrekking aannemen. Wij weten, dat het gebrek aan personeel zich in de komende jaren weer scherp zal doen gevoelen, maar dat dient men zich den toestand niet voor te stellen, alsof er duizenden ambtenaren te weinig zijn. Het overige lijkt ons het denkbeeld van den zending inzender een overweging zeker waard.

Journalistiek.
 In het N. v. d. D. lezen we het volgende: De heer Wybrands is wegens ziekte niet langer aan het N. v. d. D. v. N.-I. verbonden. Wij spreken ons groot verwonderd uit over het uittreden van een gewaardeerd medewerker, die sedert lange jaren aan ons blad verbonden was, die veel Indische ervaring had en wiens bezonken oordeel en pittige artikelen niet weinig tot den bloei van Het Nieuws hebben bijgedragen.

Opiumana.
 In het jongste nummer van de Banier beëindigt de heer M. Tuiten zijn interessante artikelenreeks over het opiumkwaad. Het is ons bekend, dat deze vijftien vlotte artikelen algemeen de aandacht hebben getrokken. Betreft het er geens kans om ze in een brochure of boekje samen te vatten?
 Java-Bode.

UIT DE INDISCHE PERS.
 Een stukje geschiedenis der Zending in de Bataklanden.
 I.
 Het is thans reeds meer dan één eeuw geleden, zegt Dja Manonggor in de „Sinar Sumatra“ van Mei 1921, dat de eerste christen godsdienstpredikers in Tapanoei aankwamen. Het waren de Engelsche zendelingen, de heeren Burton, Ward en Evans, die, tijdens het Engelsch rijksschenbestuur op Sumatra, van uit Engeland derwaarts waren gezonden. De heeren Burton en Ward trokken naar Sibolga, terwijl de eerste een begin maakte met de vertaling van den Bijbel in de Bataksche taal. Zij reisden in het jaar 1824, niettegenstaande de toenmalige moeilijke omstandigheden, naar het

sterk bevolkte gebied van Silindoeng, alwaar nog nimmer een Europeaan was doorgedrongen en hielden lezingen, waarop somtijds meer dan duizend personen tegenwoordig waren, zeker niet het minst uit nieuwsgierigheid, om de nog nooit geziene Europeanen van nabij te aanschouwen.

Op die eerste samenkomst werd het doel van de komst aan de menigte uitgelegd, waarna één der hoofden opstond en het navolgende zeide:
 „Ik ben zeer hoogbejaard en ben van meening dat het niet noodzakelijk is dat verandering wordt gebracht in de Bataksche samenleving.
 „Wanneer de vreemdeling dat toch wil doen, dan moeten wij die veranderingen niet aanvaarden.
 „Willen de heeren ons evenwel den weg wijzen, welke tot materieelen welstand en geluk leidt, dan kunnen zij hier blijven, doch niet verder dan tot deze zijde van Tobagebied.“
 De terugreis naar Sibolga werd toen aanvaard. Een tweede reis naar Silindoeng had minder succes.

De Padri's van de Westkust van Sumatra oefenden toen reeds hun tegenwerkenden invloed uit op het Bataksche volk, met het gevolg, dat de heeren Burton en Ward overhaast naar Sibolga moesten terugkeren.
 In het jaar 1827 werd van uit Nederland de heer Gutzlaff naar Sumatra gezonden, doch na daar eenigen tijd te hebben vertoefd, vertrok hij naar China.

Ook eene Bostonsche christelijke vereeniging in Amerika stelde belang in dit onderwerp en zond in het jaar 1834 uit naar Sibolga de heeren Munsen en Lijman, die naar het eiland Nias trokken, doch niet door de bevolking werden ontvangen.
 Daar waren te voren reeds twee katholieke priesters aangekomen, die door de bevolking waren vergiftigd.

De heeren Burton en Ward keerden eveneens van een vergeefsche reis naar Nias te Sibolga terug en vergetende hetgeen gebeurd was in Silindong en geen gevaren vreezende, trokken zij ten derden male derwaarts, met het ongelukkig gevolg, dat zij op den 28en Juni van het jaar 1834 in de kampong Sisaksak, in de nabijheid van Loboepinang, werden getijntjand en hunne lichamen werden opgegeten. Slechts één man van het gevolg der heeren ontsnapte aan den moord.

De zendingsvereeniging te Barmen heeft in het jaar 1907 een marmeren gedenksteen doen oprichten op de plaats, waar deze treurige gebeurtenis heeft plaats gehad.
 In het jaar 1854 woonde te Ermelo, in Nederland, de heer Witteveen, die in de christianisatie van de Bataklanden bijzonder belang stelde en het was door zijne bemoeienissen dat in dat jaar door de Nederlandsche zending de prediker van Asselt naar Indië werd uitgezonden.

Toen hij te Padang, ter Westkust van Sumatra, aangekomen, zag, dat de Mohamedaansche invloeden daar reeds te sterk ontwikkeld waren, vertrok hij naar Sipirok, welke plaats gelegen is in de Noordelijke binnenlanden van Tapanoei.
 Onbekend zijnde met de Bataksche taal, was zijn levensbestaan zeer moeilijk, doch, naarmate zijn kennis van de taal toenam en hij medische hulp verstrekte aan de bevolking, nam het vertrouwen in hem toe en kon hij weldra al zijne talenkennis ten toon spreiden bij de uitoefening van de taak, welke hij op zich had genomen.

Hij bezocht Sibolga en daarna Silindoeng, doch de christelijke leer daar niet gewild zijnde, kwam hij in het jaar 1859 te Sipirok terug.
 In datzelfde jaar kwamen te Sipirok aan de hulppredikers Dammerboer, die zich te Hoeta Rimbaroe vestigde, in de nabijheid van Padang Sidempoean en de heeren Betz, Koster en van Daalen.
 De heer Betz kreeg Boenga Bandar tot standplaats en de heeren Koster en van Daalen het dorp Pagaroetan.
 Na het overlijden van den heer Koster verhuisde de heer van Daalen naar Simapailapil.
 In het jaar 1860 kregen de heer Klammer, die op

Restaurant SAUR, den Haag
 Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 124
 Tel. Nos. H. 5045 en H. 5046.
 Dejeuners, Diners, Soupers
 Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Grand Hotel Restaurant
 „Central“
 In alle Kamers warm en koud water
 De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ
 geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme
 Afternoon-Tea-Concerten
 door het ensemble 125
WILLY HONSBEEK & Co

N.V. Brood- en Beschuitfabriek
 „DE OUDE VETTE HEN“
 DEN HAAG
 bij het Stadhuis
 Alle soorien Brood, Beschuit, Banket, enz.
 Lunchroom - Tea-Concert 219

GRAND HOTEL COOMANS
 ROTTERDAM - HOOFDSTEEG
 Hotel bevat 250 Kamers met stroomend koud en warm water; 30 Kamers met Badkamers verbonden.
 Logies met Ontbijt vanaf f 3.25 per persoon.
 De aandacht wordt gevestigd op de moderne Tearoom, uitkomend aan den Houttuin en op het daarachter gelegen luxe ingericht Restaurant BRISTOL.
 De Directeur H. HOLTHAUSEN 12

Z H B
ZUID-HOLLANDSCHE BIERBROUWERIJ
 DEN HAAG
 Bijkantoren te AMSTERDAM, BANDOENG, BATAVIA, SOERABAYA, BOMBAY, BRUSSEL, LONDEN, PARIJS 50
 Vraagt de alom bekende
Z. H. B. Bieren
Z H B

Restaurant Royal
 'S-GRAVENHAGE
 Lange Voorhout 44 • Telef. 8580

HOTEL-PENSION PHILADELPHIA
 LEIDSCHEN KADE 94, tegenover het Leidsche Boschje.
 AMSTERDAM - TEL. Z. 3275.
 Zeer aanbevelenswaardig voor Indische Families.
 DAGELIJKS RIJSTTAFEL.
 INDISCH EN EUROPEESCH RESTAURANT. 61
 KAMERS MET EN ZONDER BADKAMER.
 Lift. Centr. Verwarming

Nederlandsch Indische Escompto Maatschappij

Opgericht in 1857

Kapitaal f 50.000.000.—
waarvan geplaatst en
volgestort f 47.000.000.—
Reserve f 11.000.000.—

Hoofdkantoor te **BATAVIA.**

Agentschappen in de voornaamste plaatsen van
Nederlandsch-Indië, te **AMSTERDAM** en te
'S-GRAVENHAGE,
Prins Hendrikplein 14.

Het Agentschap te **'S-GRAVENHAGE**
belast zich met alle Bankzaken, alsmede
met aan- en verkoop van Effecten.
Neemt gelden à deposito en in rekening-
courant tegen rentevergoeding.

Safe-Deposit.

Open en Gesloten Bewaarneming.

Commanditaire Bankvereniging

VISSER & Co.,

Noordeinde 167 **DEN HAAG** Tel. H. 6831

Verricht alle Bankzaken

Administratie van Vermogens

Hypotheeken Assurantiën Spaarkassen

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kremme Nieuwe Gracht 20

UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
Inbraakvrije bewaarkuis.

De Directieuren: **ANTON M. DE LEEUW**
W. RIJCKEN Gen. 231

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal f 75.000.000.—

Reserve f 35.000.000.—

ROTTERDAM	AMSTERDAM	'S-GRAVENHAGE
Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel		Bezuidenhout
Delftshaven	ZAANDAM	Kneuterdijk
Feijensord		NAALDWIJK
SCHIEDAM		RIJSWIJK
VLAARDINGEN		SCHIEVENINGEN

Deposito's

Cheque-Rekeningen m. rente-vergoeding
Handelscredieten

Voorschotten in Rekening-Courant
Gelegenheid tot Open- en Gesloten
Bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: **ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155**

Filiaal: **'S-GRAVENHAGE**
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: **ARNHEM**
Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Java werkzaam was, en de heer Heine van het bestuur der Barmensche zendingsvereniging de opdracht naar Sumatra te vertrekken en den heer van Asselt bij te staan in zijn werk te Sipirok.

Van toen af kon men zeggen, dat het zendingswerk in de Bataklanden geheel in handen was van genoemde zendingsvereniging.

In het jaar 1862 begon de heer Nommensen het zendingswerk te Baros, Boengabandar, Paransarat en Sipirok en in het jaar 1864 te Silindoeng, alwaar de Engelsche missionarissen Burton en Ward, zooals bovenvermeld, op 28 Juni 1834 waren vermoord en opgegeten.

Toen de bevolking van Silindong van de komst van den heer Nommensen kennis nam, was zij zeer ontstemd en liet hem weten dat, bijaldien hij het waagde zich in haar gebied te vestigen, hij zich blootstelde aan dezelfde bejegening, welke de Engelsche missionarissen hadden ondervonden.

De heer Nommensen liet zich evenwel door die bedreiging niet terugschrikken.

Hij bood der bevolking aan hare kinderen te onderwijzen, haar de kennis van de muziek- en andere instrumenten bij te brengen, doch dat aanbod werd geweigerd uit vrees van de ouders dat hunne kinderen later uit hun land zouden worden weggevoerd.

(Wordt vervolgd).

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Over wijlen den heer Tjong A Fie, in leven Majoor der Chineezen te Medan (Oostkust van Sumatra).

In het Kol. Weekblad van 9 Juni 1921, No. 23, werd reeds melding gemaakt van het plotseling overlijden, op 4 Februari van dat jaar, van den heer Tjong A Fie, in leven majoor der Chineezen te Medan, dus kort nadat op 22 Januari 1921 hem het officierskruis der orde van Oranje-Nassau door den Gouverneur van Sumatra's Oostkust op de borst was gespeld.

Ook werd toen een klein overzicht gegeven van zijne ambtelijke loopbaan, welke begon met de bescheiden positie van hoofd der Chineezen te Laboan en eindigde met de belangrijke functie van majoor der Chineezen te Medan.

Ging het hem ambtelijk dus fortunlijk, niet minder voorspoedig ging het hem in zaken, welke hem tot een zóódanig welgesteld man maakten, dat hij, door spaarzaamheid en wijs financieel beleid, zijn geldelijk fortuin wist op te voeren tot 30 en volgens anderen tot 40 millioen gulden, welk kapitaal o.m. was belegd in huizen, zoowel ter hoofdplaats Medan als in het gewest van de Oostkust van Sumatra en ook wel elders.

De bebouwing van het terrein van de tegenwoordige waardevolle „kampong Dalam” was zijn werk.

Hij kocht, ruim een tiental jaren geleden, den grond tegen zeer billijken prijs, liet het ontgonnen terrein schoonmaken en daarop tal van woningen bouwen en kwam op die wijze in de laatste jaren in den woningnood tegemoet, terwijl de huurprijzen niet buitensporig hoog waren.

Tusschen deze woningen stond het huis van den heer Tjong A Fie, dat op de waarde van één millioen gulden wordt geschat.

Voorts was het fortuin in verschillende ondernemingen belegd.

Waren deze te voren in financieele moeilijkheden geraakt, of waren onregelmatigheden gepleegd, dan werd daarvan geen werk gemaakt en werden de verwikkelingen gewoonlijk opgelost, doordien de majoor de ondernemingen tegen billijken prijs overnam.

Ditselfde had ook plaats, wanneer bepaalde terreinen in waarde waren gedaald.

De winst in den goeden tijd behaald op de in zijn bezit zijnde 15 Rubberondernemingen, stelde den majoor daartoe in staat, doch toen de rubberprijzen op de markt aanzienlijk daalden en de bedrijfskosten zóó hoog stegen, dat moeilijk meer winsten werden gemaakt, toen heeft de majoor Tjong A Fie, zooals algemeen bij het publiek bekend is, zorgvolle

oogenblikken doorgemaakt.

Hoewel nog altijd een zeer welgesteld man, was hij niettemin verplicht een gedeelte van zijn woning in pand te geven bij een der plaatselijke Banken (Java-Bank).

En waar de majoor het volle vertrouwen der Bankdirectie genoot, daar ging dit zeer gemakkelijk en werd geen overschrijving verlangd.

Doch, toen de majoor op zekerden dag een half millioen bij de Bank aanvraag en de Directie der genoemde Bank verwisseld was, toen werd de uitbetaling dier som geweigerd.

Men verlangde stipte opvolging van de bestaande voorschriften en eischte de overschrijving.

Die daad beschouwde de majoor als een gebrek aan vertrouwen in zijn persoon en dat heeft hem steeds dwars gezeten.

In verband daarmee, zegt de schrijver in de „Sinar Sumatra” van 6 Mei 1921, staan waarschijnlijk de geruchten, welke hardnekkig blijven rondloopen bij het publiek, als zóóde aan den plotseligen dood van majoor Tjong A Fie een tragisch einde zijn verbonden.

Men heeft hem nooit anders gezien als in blakenden welstand.

Van des morgens 7 uur werkte hij regelmatig tot 's avonds laat.

Hij was de steun van zijne familieleden, die vele avonden ten zijnen huize doorbrachten.

Dat die plotselinge dood de aanleiding was tot het ontstaan van allerlei geruchten, moge verklaarbaar zijn, hoogstwaarschijnlijk zijn ze evenwel niet in overeenstemming met de werkelijkheid der feiten.

Alleen bestaat de zekerheid, dat de wijze van optreden van de nieuwe Directie der Java Bank te Medan den majoor veel leed heeft gedaan, ook omdat zoovele jaren gelukkige relaties hadden bestaan.

Bovendien gaf deze gebeurtenis aanleiding tot beschouwingen, bespiegelingen en beoordeelingen van de zijde van het publiek, waardoor de majoor in opspraak kwam.

De schrijver van het artikel vindt het jammer, dat onder het talrijke kroost, dat de majoor heeft achtergelaten, geen materiaal is kunnen worden gevonden om de belangrijke positie, welke hij ter Oostkust van Sumatra innam, over te nemen.

Een andere teleurstelling was, dat een uit China overgekomen familielid van den overledene de echeid en wettigheid van diens uitersten wil betwistte.

Dit testament hield in, dat de nalatenschap intact zou worden gelaten, onder beheer van de weduwe van den overledene en haar tweeden zoon Tjong Liong, in navolging van de beschikking van wijlen den oudsten broeder van majoor Tjong A Fie, den heer Tjong Yong Hian, die in het jaar 1911 gestorven was en die, aangezien er geen geschikte en vertrouwbare erfgenamen waren, zijne nalatenschap niet verdeeld wenschte te zien.

De oudste zoon van den overledene nam eerst geen genoegen met de gemaakte uiterste wilsbeschikking, doch is toch geëindigd met de stukken Notariskantore met zijne handteekening te bekrachtigen.

De millioenen van wijlen den majoor Tjong A Fie blijven ter Oostkust van Sumatra het discours van den dag.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Maleisch woordenboek.

Bij W. E. J. Tjeenk Willink te Zwolle is verschenen een door Prof. T. J. Bezemer samengesteld Maleisch zakwoordenboekje, met kort overzicht der afgeleide woordvormen en opgave der in de spreektaal op Java gebruikelijke woorden. De in dit handige werkje gevolgde spelling is de officieele spelling der Ind. Regeering, zooals die hier te lande het eerst is toegepast in het Maleisch Woordenboek van Prof. van Ronkel. Evenwel zijn voor het gemak van den gebruiker nog zooveel mogelijk verwijzingen opgenomen, waardoor ook de woorden, die men in oude spelling voor den geest heeft, gemakkelijk gevonden kunnen worden.

Oranjobank

Noordeinde 39 - DEN HAAG - Telef. H. 3407.

Handelscredieten, Rekening-Courant.

Deposito's Incasso's,

Spaarbankboekjes rentende 4 pCt.

Restaurant KOLLOFFEL

HEERENGRACHT 241 tusschen Gaathuismolensteeg en Raadhuisstraat.

AMSTERDAM - TELEF. N. 4390.

PLATS DU JOUR VAN 12-1.30 UUR.

Diners van 4-8 uur à f 1.40 (omvattende Soep of voorgerecht, Vleesch of Visch, Groenten, Aardappelen en Dessert).

ABONNEMENTSBOEKJES van 10 coupons f 13.—

Zondags geopend van 4.30 tot 7.15 uur.

Ask your tailor for a Richmond Raincoat

Praktische Indische tolk.

De firma Van Holkema en Warendorf te Amsterdam heeft een Sen, herziene druk het licht doen zien van: P. Pieters', Praktische Indische tolk (Djoeroe basa Indija). Gesprekken in woordenlijst in Hollandsch, Maleisch en Javaansch, ten behoeve der aankomende vreemdelingen en Inlanders in Ned.-Indië.

Winsttaandeel Inlandsche bevolking.

Het Indisch Ontwerp van een Kon. Besluit (met toelichting) betreffende de heffing ten laste van daarvoor in aanmerking komende bedrijven van een „winsttaandeel” ten bate van de omwonende Inlandsche bevolking, heeft den Bond van eigenaren van Ned.-Indische suikerondernemingen te 's-Gravenhage aanleiding gegeven de meening ten deze te verspreiden van Prof. Mr. M. W. F. Treub, Prof. Mr. A. A. H. van der Vliet en Mr. J. Limburg. De door deze heeren uitgebrachte adviezen zijn met het genoemde ontwerp Kon. Besluit in één bundel vereenigd, in druk uitgegeven. Wij teekenen ons aan, dat het oordeel dezer deskundigen ongunstig is. „Het doet mij leed — aldus Prof. Treub — dat mijn oordeel over deze eerste proeve van sociale wetgeving van den heer Fock zoo onverdeeld ongunstig zijn moet, maar: *omnibus Plato sed magis amicia veritas.*”

Het is alleszins begrijpelijk dat de landbouwondernemingen in Indië evenmin zijn ingenomen met het Indische ontwerp en er van die zijde bezwaren zouden worden geopperd. Het zie bijv. het rekest van het Bestuur van het Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat, opgenomen in de „Publicaties”, jaarg. 1921, No. XI (overgenomen in Alg. Landb. weekbl. van 21 Juli).

De Indische Mercur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 36: Verslagen en mededeelingen betreffende Indische delfstoffen. No. 9. IJzererts-afzettingen in Borneo, besproken door E. C. Abendanon. — De koffiebessenboek in Zuid-Semarang. — Besoekisch onderzoekstation. — De wereldsituatie van cacao. — Bereiding van kinine en ruw alcaloïde door de ondernemingen, door A. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Literatuur (opgave Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut) over economie, arbeidsvraagstukken, nijverheid, delfstoffen en metalen.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Sept. 1921. Het aanpassingsvermogen van den Islam, door D. Bakker. — Midden-Java ten Zuiden. Zendingsgeschiedenis (vervolg), door D. Pol. — Uit mijn camera, door H. Dijkstra.

Nederlandsch Zendingblad. Sept. 1921. Onderwijzersnood, door P. M. Hoekstra. — De Kweekschool te Mojowarno (met ill.), door J. M. S. Baljon. — De jaarvergadering van het Genootschap.

Onze Missiën in O- en W.-Indië. Aug. 1921. De Indische Missie-Vereeniging, haar doel en haar beteekenis voor de koloniale missiën, door M. J. D. Claessens. — De Indische kruistocht, door ir. L. J. M. Feber. — De eerste Missie in onze Oost, door B. J. J. Visser (vervolg). — Inlandsche priesters, door Pr. Hoetin. — Apostolisch Vicariaat van Borneo. De school te Landjah gesloten.

Soera Rana.

In bovengenoemd Nr. van de Macedoniër schrijft Ds. Dijkstra in zijn altijd zeer lezenswaardige rubriek „Uit mijn camera”.

Sommigen onzer lezers kennen den dichter en novelist Soera Rana, mede-redacteur van de „Oprechte Haarlemsche Courant”, maar niet allen weten wie zich achter dit pseudoniem verborgt. Het was Isaac Esser, een zoon van den bekende oud-resident van Timor, die later straatprediker was in Den Haag. Soera Rana is in 1920 overleden.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Deel 14, afl. 7, Juli 1921. De bamboeboschen en de exploitatie daarvan in het boschdistrict Besoeki, door A. Reijnders. — Het staken der brandbestrijding in Birma's djatibosch, door Dr. D. Burger. — Natuurlijke verjonging van de djatiboschen, door J. G. Westra. — Djati en Hindoes, door Dr. H. ten Oever (polemieck tusschen den schrijver, die behoort tot de Djatiboom oorspronkelijk niet op Java thuis behoort, doch vermoedelijk tijdens de Hindoe-overheersching op genoemd eiland werd ingevoerd en den houtvester Bras-camp).

De Waterstaatsingenieur.

In het Juni-Nr. schrijft ir. B. B. C. Felix over den waterweg te Pamarajan en de daarmee beoogde bevoeiing uit de Tji-Oedjoeng. — Ir. S. F. W. Ladner behandelt de exploitatie der Ned.-Indische havens, waarbij het „tijd is geld” blijkbaar nog al eens wordt veronachtzaamd. — Ir. J. W. Duys pleit voor het instellen van een inlichtingsbureau voor de lokale ressorten en geeft aan hoe hij zich zulk een bureau ingericht denkt.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van den ten jaarg. No. 5. Bereiding van kinine en ruw alcaloïde door de ondernemingen. — Planters-vereening Semarang—Kedoe. — Vooruitgang Hevea-cultuur. — Selectie. — Rubberpositie. — De inkrimping van de rubberproductie. — Het winstdeel voor de bevolking, door Dr. R. Broersma. — Mogelijke bijverdiensten bij de klappercultuur, door J. H. Houtman. — De suikercultuur in de West (ontleend aan de West). — De suikerindustrie van China.

De Volken van Ned.-Indië.

Van het onder leiding van Prof. J. C. van Eerde verschijnend standaardwerk over de volken van Ned.-Indië is verschenen de dubbel-afl. 17—18. Ze bevat het slot van de beschrijving der Madoerezen, verder de Javanen der Vorstenlanden, uitvoerig behandeld door J. Th. Petrus Blumberger, zoodaer het eerste gedeelte over de Soendanezen, door B. Alkema. Ook deze afl. wordt opgeluisterd door tal van fraaie illustraties.

Rumphius gehuldigd.

Hoewel het werk, waarop we hierbij de aandacht vestigen, reeds eenige jaren oud is, zijn we van meening dat het hier te lande zoo goed als onbekend is. Bedoeld wordt het in eind 1917 te Manila verschenen geschrift „An interpretation of Rumphius' Herbarium Amboinense, by E. D. Merrill”. Met de uitgave van dit boek treedt de groote beteekenis van Rumphius' Amboinsch kruidboek, dat monumentale, klassieke werk over de flora van den Maleischen Archipel, in het helderste daglicht. De heer Merrill heeft ongetwijfeld de botanische wetenschap aan zich verplicht en tevens opnieuw hulde gebracht aan den onsterfelijken blinden Ziener van Amboin; George Everhard Rumphius.

Het belangwekkend geschrift is opgedragen aan den Amerikaanschen geleerde Dr. Ch. B. Robinson, die in 1913 op Amboina werd vermoord (zie de Inleiding).

Boudewijnse en Van Soest.

Sedert de bewerkers der „Indo-Nederlandsche Wetgeving”, de hh. Boudewijnse en Van Soest, zijn overleden, is er steeds een groote achterstand geweest in deze niet-officieele uitgave der Staatsbladen van Ned.-Indië. Het is aan geen der opvolgers van genoemde bewerkers gelukt hierin verbetering te brengen en werkelijk is het te hopen, dat de tegenwoordige samensteller, Mr. H. G. Nederburgh, zich spoedig door dien achterstand zal weten heen te werken, want dat nu eerst is verschenen het slot van jaargang 1918 is toch wat al te erg! Het moet voor de intekenaren ook niet aangenaam zijn om vier en dertig gulden naar te tellen voor slechts één jaargang van een uitgave, welke door de late verschijning uit den aard der zaak alle actualiteit verloren heeft.

Handelingen te N.-I. Natuurwetenschappelijk Congres.

Het eerste Ned.-Indische Natuurwetenschappelijk Congres werd gehouden te Batavia den 3, 4, 5 en 6 Oct. 1919. De „Handelingen” verschenen in 1920 bij de N. V. Boekhandel Visser en Co. te Weltevreden. Aan deze ongetwijfeld belangrijke publicatie wordt intusschen in Nederland weinig bekendheid gegeven door den uitgever; de Hollandsche boekhandel kent ze niet, evenmin als groote bibliotheken. Dezerzijds gedane moeite om van een ex. inzage te krijgen is eindelijk beloofd; het is weder de bovengenoemde Koloniale Bibliotheek, welke thans een ex. bezit. Voor zoover de op het Congres behandelde onderwerpen niet in een of ander periodiek zijn afgedrukt, vonden zij in genoemde „Handelingen” een plaats. Hier volgt de hoofdzakelijke inhoudsopgave ervan. Openingsrede van den Alg. Voorzitter Dr. W. van Bemmelen. — De stand van het natuurwetenschappelijk werk in Ned.-Indië, door L. van Vuuren. — De luchttoecaan gepeild, door Dr. W. van Bemmelen. — Toelichting bij de demonstratie van eenige kaarten en grafieken inzake sterftecijfers, geneeskundige inrichtingen en geneeskundig personeel in N.-I., door Dr. Ch. W. F. Winkel. — De Krakatau-groep als vulkaan, door B. G. Escher. — De flora en de fauna van de eilanden der Krakatau-groep in 1919, door Dr. W. Doeters van Leeuwen. — Eenige Indische ervaringen met hydrometrische instrumenten voor debietwaarnemingen in rivieren, door A. Groothoff. — De plantfysiologie in de tropen, door Dr. F. C. von Faber. — De biologie van *Oryctes rhinoceros* L. en *Rhynchophorus ferrugineus* Oliv., door S. Leefmans. — Slijmafzondering bij *Camellia theifera* (Griff) Dyer, door Dr. C. P. Cohen Stuart. — Bijdrage tot de kennis der chemische samenstelling van de kapokvezel, door Dr. A. J. Kluyver. — Dierziekten in Deli, door Dr. A. van der Laan. — Barrière-riffen en atollen in den Ned.-Ind. Archipel, door L. van Vuuren. — Veranderingen in de Krakatau-groep na 1908 en wijzigingen in de opvatting van eenige

1) Aanwezig in de Koloniale Bibliotheek te 's-Gravenhage, van Galenstraat 14.
2) Behalve de stempelband, die ook niet meevalt. De uitgever „Elsevier” te Amsterdam, berekent voor afl. 1 van jaarg. 1913 f 16.50 en voor de tweede (terens slot) fl. 17.50.

TAAMS & KEYSER
Bankstraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.
Speciale afdeling Incurante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.
Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

**NEDERLANDSCHE
HANDEL - MAATSCHAPPIJ**
Gestort Kapitaal f 50,000,000.-
Statutaire Reserve - 18,979,250.-
Buitengewone Reserve - 22,660,000.-
Hoofdkantoor: AMSTERDAM.
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.
Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.
In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
feren. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriefte-
lijke en Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. —
Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van
Effecten en alle andere Bankzaken.
RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S:
Met één jaar opzegging 4 1/2 pCt.
Voor andere termijnen nader overeen te komen.

Algemeen Assurantiekantoor DE BAS
Fluwoelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon II. 4650
Bezorgt U elke gewenschte verzekering
op de billijkste conditiën.

Handel- en Cultuur-Maatschappij
Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 70. 214
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.
IMPORT van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan
van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op
producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Ge-
wassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
EXPORTEURS van alle voorkomende artikelen zooals:
Textiel-, Papier-, IJzer- en Staalwaren, Sundries,
Levensmiddelen, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

Voor Collectieve Ziekte-
Verzekering
is de aangewezen Maatschappij
de
**Centrale-
Onderlinge**
Ziekenkas onder Administratie der Z. H. V.
Pletterijkade 50 's-Gravenhage

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE
Ampenan, Bandoeng, Bombay, Calcutta,
Cheribon, Gorontalo, Hongkong, Kobo, Makas-
sar, Medan, Menado, Palembang, Pekalongan,
Probolinggo, Semarang, Shanghai, Singapore,
Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.
Kapitaal f 55.000.000.- Reserven f 47.750.000.-

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN
:-: Safe-Inrichting. :-:

Bank-Associatie
Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereeniging 1859.
ALLE BANKZAKEN.
Kapitaal en Reserves f 19.500.000.— 25 Kantoren

Technisch-Bureau K. F. HENNEMAN

ATJEHSTRAAT 68-70 DEN HAAG
Telefoon HAAG 245.

Electriciteit - Gas
Water - Centrale Verwarming Sanitair
Drijfwerken - Machinerieën
Smederij - Instrumentmakerij
Adviezen - Plannen - Begroeringen

ALLES

OP TECHNISCH GEBIED.

geologische details, door Dr. B. G. Escher. — Sedimenten van de Java-Zee, door Dr. E. C. Jul. Mohr. — De geologie van Nederlandsch Noord-Nieuw-Guinea, door Dr. G. L. L. Kemmerling. — Aardbevingen in en om West-Java, door Dr. S. W. Visser.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 23. Huwelijksgebruiken in Indië, door N. (vervolg). — Een praatje over de huisdieren bij de Bataks (I. Inleiding, II. De Batak en zijn buffel), door M. Joustra. — De opvoering van den Loetoeng Kasaroeng, door M. E. Reitsma-Brutel de la Rivière. — Het tekort aan personeel in Indië, door A. le Clercq (slot). — Levensgeschiedenis van een Inlandsch ambtenaar (slot). — Mooie illustraties, vooral de plaat „een kudde buffels in een riviertje“.

De Reflector.

In het Nr. van 30 Juli een kort artikel over de bekende hoedenindustrie in het Tangerang'sche. Het vlechten van hoeden is een der oudste en belangrijkste huisindustrieën van de bevolking op Java, vooral in Bantam; speciaal sedert de Europeaan er zich mee bemoeide nam ze een groote vlucht en dienen de vervaardigde hoeden niet slechts voor eigen gebruik, maar worden in grooten getale uitgevoerd. Eenige foto's geven een duidelijk beeld van den eigenlijken arbeid dier industrie.

De Tropische Natuur.

Inhoud van afl. 8, jaarg. X. De Patocha en zijn omgeving, door J. A. Lörzing (vervolg). — Sedapak..... the missing link, door L. C. Westenenk (Over het meermalen besproken vraagstuk: Zijn er boschmensen op Sumatra?). — Iets over een bladrollend torretje, door M. — Groeiplaatsen van Rafflesia Patma Bl., door C. A. Backer (mededeeling over een nieuwe vindplaats van deze grootste aller bloemen).

Orgaan Ned.-Ind. Officierenbond.

Afl. 7 van jaarg. 1921. Reorganisatie van het militair onderwijs, door F. Kroon. — Een en ander over de opleiding van de genietroepen voor den dienst te veld, door A. Trefers. — Eenzijdige voorlichting, door J. C. A. Bannink, met Aanteekeningen van F. J. P. Sachse. — De defensievoorstellen, door F. K. — Het militair straf- en tuchtrecht, door J. G. A. Bannink. — Redevoering van den heer Kiës in den Volksraad (over de defensie-plannen en oorlogsbegroeting).

Taboo and genetics. A study of the biological, sociological and psychological foundation of the family, by I. L. Peters, M. M. Knight, Ph. Blanchard. (London, Kegan Paul, Trench, Trubner and Co.).

Die Veranlagung der Malaiischen Völker der Ost-Indischen Archipels, von Prof. Dr. A. W. Nienwenhuis. III. Das logische Denken. B. (auf dem Gebiete des Animismus und Spiritismus) (Internationales Archiv für Ethnographie, Band XXV, Heft 3 und 4).

The land which Hudson failed to reach (nl. Indië), by Dr. A. J. Barnouw (met ill.). — Review of the recently adopted revision and extension of taxes in the Dutch East Indies. (Holland and her Colonies, Aug. 1921).

Malaria. — The cultivation of the African oil palm, with special reference to the East Indies. (The British North Borneo Herald, No. 15, Aug. 1921).

Meerjarige overzichten van den in- en uitvoer van Ned.-Indië met uitzondering van gemunt en ongemunt goud en zilver en van den in- en uitvoer voor gouvernementsrekening. Samengesteld bij het hoofdbestuur der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I. (Weltevreden, 2 deeltjes).

P. H. van der Kemp (in Memoriam). — Mededeelingen over een fusie met het Indisch Genootschap. (Vereniging „Moederland en Kolonien“, 21e jaarg. 1921, No. II).

Le rôle des études totémiques en Islamologie, par L. Massignon, L. Bouvat et N. M. (Hierin o.m. uitvoerige bespreking van H. Kraemer, Een Javaansche primbon uit de zestiende eeuw). (Revue du Monde Muselman, Vol. 44-45, 1921).

Das Problem des Totemismus. Eine Diskussion über die Natur des Totemismus und die Methode seiner Forschung (vervolg). (Anthropos, Band XIV-XV, Heft 1-3).

Nog eens: Personeel voor Indië, door v. L. (Neerlandia, Sept. 1921).

Woningverenigingen, door R. — Railbanen van landbouwondernemingen langs gewestelijke wegen, door Sch. (Locale Belangen, 16 Juli 1921).

De reorganisatie onzer vereniging in verband met de oprichting van een werkeveers- en een administrateursbond, door T. Ottolander. (Publicaties N.-I. Landbouw-Syndicaat, 13e jaarg. afl. XII).

De Engelsche handel met Nederland en koloniën in de eerste helft van 1921. (In- en Uitvoer, 7 Sept. 1921).

Overzicht der productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar van 1921. (Korte Berichten, 11e Jaarg. No. 29 en 30).

Het twintigjarige bestaan van de Bentara Hindia, door Ds. Tiemersma. (De Banier, 29 Juli 1921).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers No. 28-30. Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, afd. Pers. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Ons mooi Indië. Reisindrukken, door Emiel Hullebroeck. Met illustraties naar fotografische opnamen, 2e druk. — Amsterdam, J. M. Meulenhoff (Meulenhoff-ediitie No. 140).

Het Djambi-schandaal, door W. van Ravesteyn, Amsterdam. Brochurehandel der communistische partij. (J. J. Bos en Co.).

Verslag van de Defensie-commissie, ingesteld bij Gouvernements besluit van den 20en April 1921 No. 2. (Weltevreden, 1921).

Suriname.

„Suriname“ van 2 Augustus schrijft: „Gelijk men weet, bevindt het Groot-Opperhoofd der Aucaner-Boschnegers, Amakti, zich reeds langer dan twee weken te Paramaribo. Hij werd door den Gouverneur opgeroepen, om zich over de werkstaking van Febr.-April d.j. te verantwoorden.

Bij Amakti's aankomst hier bleek het, dat hij de hoofdschuldige in het stakingsdrama, zijn neef Aliamba van Otterloo, in de Tapanahony had achtergelaten, niettegenstaande hij last had ontvangen zich mede door dezen naar de stad te doen vergezellen. De Gouverneur heeft thans bevolen dat Aliamba uit de Tapanahony zal gehaald worden, omdat zonder hem geen grondig onderzoek in de zaak ingesteld kan worden, evenmin als dat aan Amakti toegestaan kan worden een last van den Gouverneur te negeren.

Hedenmorgen vertrokken met de mailboot naar Albina twee kapiteins door Amakti gezonden om Aliamba af te halen.”

De West van 26 Juli schrijft:

„De immigranten, die per Sully terugkeeren naar Britsch-Indië, zullen morgenochtend worden ingescheept. Het schip vertrekt dan vermoedelijk in den middag.

Nu puntje bij paaltje komt, blijkt het dat de geruchten als zouden meer dan twee duizend immigranten verlangend zijn om weg te gaan, sterk overdreven waren. Er hebben zich in geheel een 1700 personen laten inschrijven en daarvan zijn weder zooveel afgevallen, dat men ten slotte niet eens de 800 volwassenen bijeen had waarvoor het schip was gecharterd. Men heeft, om niet noodeloos passagekosten te betalen, een dertigtal personen van Landsgrond gelegenheid gegeven om te vertrekken naar Indië, terwijl 70 personen medegaan die hun eigen passage betalen. Het aantal vertrekkenden bedraagt in totaal 872, te zamen uitmakende 800 volwassenen.”

Volgens „Suriname“ van 29 Juli bedroeg het aantal vertrekkenden: 518 mannen, 199 vrouwen en 174 kinderen, totaal 891. Van dezen betaalden 70 zelf hun passage.

Aan spaarpenningen werd medegenomen een bedrag van f 221.667.43 en aan sieraden een waarde van ± f 25.000.

In „Suriname“ van 2 Augustus het volgende bericht:

„Zaterdag is per Kol. stoomer uit Demerara hier overgekomen een 4-tal Br.-Indiërs, die eenigen tijd geleden van hieruit gerepatriëerd waren, maar gauw genoeg van Indië hadden gekregen en van daar naar Br.-Guyana overstaken.

In de koffer van een dezer lieden werd bij de

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.—

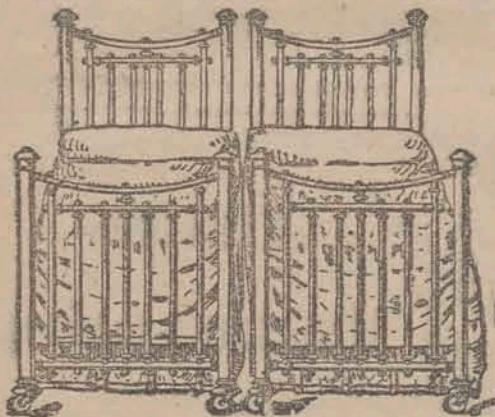
W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.

TELEFOON H. 2120

DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8¹/₂—12¹/₂ en van 2—7 uur.

Utrechtse Bouwassociatie

Belast zich met alle voor-
komende Bouwwerken onder
Architectuur

Joh. Kamphuisstraat 48, Utrecht

Bedrijfsleider: W. v. DOORN

N.V. Autogarage „CITO“

SCHENKWEG 7 - TEL. B. 804

'S-GRAVENHAGE

Luxe Verhuur-Auto's

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Woltvreden, Rijkswijk 17;
's-Gravenhage, Plant 2; Rotterdam, Hoofdstoeg 25;
Utrecht, Oudestraat 22; Middelburg, Lange Delft 133.

Bevelen ons beleeft
aan voor levering
van alle soorten
Brandstoffen

N.V. Brandstoffenhandel v.h. F. BREURE & ZONN

Telefoon H. 1880 en H. 3331

Waldeck Pyrmontkade 88 - Den Haag

Stookt onze
1^e soort
Turfbriketten

houane-visitatie een aanzienlijk bedrag aan Hollandisch zilvergeld gevonden.

Vraag: hoeveel is nu weer per Sutley stilletjes meegenomen? Ons zilvergeld werd immers door de Br.-Indiërs vastgehouden, in den grond of in andere schuilplaatsen."

„De Surinamer” van 31 Juli uit haar verwondering erover, dat de Chineseche vereeniging Kong Ngie Tong op haar rekest aan den gouverneur in zake Chineseche immigratie, dat van April dateert, nog geen antwoord mocht ontvangen.

Het hoofdbezwaar tegen immigratie van Chinezen was vroeger, dat zij geen genoegzaam aantal vrouwen plachten mee te brengen, zoodat aan den eisch, dat immigratie zoo mogelijk tot kolonisatie moest leiden, door de Chineseche immigranten niet werd voldaan. Dit bezwaar schijnt nu vervallen te zijn, immers, op verzoek van den Agent-Generaal is te Paramaribo aan de Chinezen „de vraag voorgelegd, hoe zij dachten over het in leven roepen kunstmatige emigratie herwaarts van Chineseche gezinnen, voornamelijk uit den boerenstand”.

Gezinnen nu, bestaan uit mannen en vrouwen. En dan: Heeft het Gouvernement het niet in zijn macht, eischen te stellen aan de verhouding van het aantal mannen tot dat der vrouwen, zonder welke vervulling het niet ingaat op de zaak? Ons dunkt van wel.

In „De Surinamer” van 28 Juli vangt Pater W. Ahlbrinck C.S.S.R. een reeks artikelen aan over „de taal van den Karaïb”, die belangrijk kan worden. Uit het eerste artikel schrijven wij het volgende over: „Iedere bijdrage, hoe gering ook, tot de kennis der Karaïbische taal, tot de taal van hen die de oorspronkelijke bewoners van ons land zijn, moet ons Hollanders en Surinamers, ons Nederlanders niet onverschillig zijn. En nu valt er op dit gebied nog veel bij te dragen. Wel gaf pater C. van Coll, C.S.S.R., een groote catechismus uit in de Karaïbische taal. C. H. de Goeje schreef zelfs een „Grammaire et Vocabulaire de la Langue Kalina”; maar de gewiekste C. H. de Goeje zelf zal wel de laatste zijn om te beweren, dat daarmee alles gedaan is. Eer zal hij het noemen een begin van het werk. Wellicht vullen deze artikelen de een of andere gaping aan.

„Een kennisname met de Karaïbische taal en gevolgelijk met den Karaïb, kan nergens anders op uitloopen, dan op belangstelling onzerzijds met den Karaïb zelf. En belangstelling mag de Indiaan wel wat meer hebben. De West-Indische Gids in zijn Februari-nummer (p. 515) dringt er op aan, dat 't Surinaamsch bestuur ofwel zelf de energie en den wil zal hebben het Indiaansche vraagstuk aan te vatten, ofwel zijn medewerking zal verlenen om door anderen 't vraagstuk tot een goede oplossing te brengen. Een aandrigen, dat aller steun verdient! Nochtans niet geheel juist is de W. I. G., waar hij beweert, dat 't Surinaamsch Bestuur tot nog toe nog niets (spatiëring van ons) gedaan heeft. Want in den laatsten tijd denkt het Bestuur wel aan de belangen van den Indiaan en begint het ook voor deze belangen te werken. Zoo bijvoorbeeld het geven van houtconcessies aan Indianen.”

Dit voorbeeld achten wij minder gelukkig gekozen. De Indianen hebben toch even goed recht op concessies als ieder ander en de verleening daarvan is geen bewijs dat het Bestuur „iets doet” voor de Indianen.

Wij hebben verzuimd de aandacht van onze lezers er op te vestigen, dat de oud Gouverneur G. J. Staal aan de Volks Universiteit in Den Haag lezingen zal geven over Suriname.

Het programma omvat: Geschiedenis, land en volk. — Staatsrecht, bestuursinrichting. — Bedrijven: landbouw, mijnbouw, boschbedrijven. — Handel en Verkeer. — Immigratie. — Onderwijs en

Eeredienst. — Armen- en ziekeznorg. — Financiën. — Blijde maren en teleurstellingen. — Toekomst-eischen en verwachtingen.

De voordrachten, met lichtbeelden, zullen plaats vinden Woensdag 8 uur, elke week. Aanvang 5 October, 10 lessen.

Het is een verblijdend verschijnsel, dat de oud-Gouverneurs een deel van hun tijd er aan willen geven om kennis te verspreiden omtrent Suriname. Eerst de oud-Gouverneur Baron van Asbeck met zijne lezingen in verscheidene plaatsen en nu weer de oud-Gouverneur Staal.

Het nader antwoord van den Minister van Koloniën (ingezonden 8 September 1921), op de vraag van den heer van Kol, inzake de openbaarmaking der bescheiden betreffende het geschil over de grens tusschen Nederlandsch- en Britsch Guyana luidt:

„Ten vervo'ge op mijn schrijven van 27 Juni 1921, 10de afdeling, No. 66, nopens de wenselijkheid van openbaarmaking van bescheiden, betreffende het beloop der grens tusschen Nederlandsch en Britsch Guyana, heb ik de eer U Hoogedelgestrenge mede te deelen, dat de uitgebreidheid van de briefwisseling over deze aangelegenheid, die in de eerste helft van de vorige eeuw haar oorsprong neemt, de publicatie van de desbetreffende bescheiden tot een werk van zeer grooten omvang zou maken, van geheel ander karakter dan de gebruikelijke overlegging aan de Staten Generaal van stukken over loopende of kortelings beëindigde diplomatieke onderhandelingen. Uit dien hoofde acht de Minister van Buitenlandsche Zaken publicatie niet wel mogelijk.

Voor zooveel betreft de grens van Suriname met Fransch-Guyana moge de ondergeteekende verwijzen naar het voorkomende aan het slot van paragraaf 4 van zijn Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de commissie van rapporteurs uit de Eerste Kamer over het ontwerp van wet tot vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1921. Met het oog op de daar bedoelde onderhandelingen zou thans een openbaarmaking van bescheiden mede niet wel doenlijk zijn.”

Dit antwoord zal wel door ieder, die op de hoogte van het vraagstuk is in de hoogste mate teleurstellend geacht worden. Toen het zoo lang uitbleef begrepen wij, dat het afwijzend zou zijn. De publicatie van de bescheiden zou een werk van „zeer grooten omvang” worden. Alles in deze wereld is relatief. Hoe groot zou die omvang zijn? Toch niet meer dan een bescheiden Oranjeboek? En wat doet de omvang er toe? Wij kunnen niet aannemen, dat de drukkosten een ernstig bezwaar opleveren. Engeland, Frankrijk, Venezuela en Brazilië en ook de Vereenigde Staten, hebben voor de publicatie van de bescheiden betreffende de grensgeschillen in de Guyana's zeer belangrijke bedragen uitgegeven en daarmee een hoogst nuttig werk verricht. Zijn wij zóó arm, dat wij niet de kosten kunnen dragen van het drukken van een eenvoudig Oranjeboek? Wij kunnen niet gelooven, dat het nader antwoord van den Minister het laatste woord in deze aangelegenheid zou zijn. Ieder die de uiteenzetting in het artikel „De grenzen van Suriname”, voorkomende in den tweeden jaargang van „De West-Indische Gids” (afl. van November 1920) blz. 337—350, gelezen heeft, zal toestemmen, dat dit niet mogelijk is.

Hopen wij, dat de Regeering tot betere gedachten zal komen!

Curaçao.

Kamer van Koophandel.

Het jaarverslag is ditmaal niet als verleden jaar in afzonderlijke uitgave verschenen. Niettemin hebben wij het in de *Curaçoesche Courant* kunnen volgen. Het belangrijkste is het als aanhangsel aan het jaarverslag toegevoegde *Verslag van den economi-*

SCHRIFTELIJKE KNIPCURSUS

Door een geroutineerd Coupeur, met meer dan 20-jarige praktijk, (oud-leerling van de wereldberoemde „Professeur de Coupe” A. NENLING te Brussel) worden systematisch schriftelijke lessen gegeven (ook naar India) ter bekwaaming in het geven van een chique coupe aan Uw Dames- of Heeren- en Kinderkleding. Prijs 13 lessen f 12.-, per geheele cursus slechts f 45.- (bij vooruitbetaling). Vraagt uitgebreide prospectus aan INSTITUUT VOOR SCHRIFTELIJKE LESSEN, Kapselstraat 3, APeldoorn. Na gunstig afgelegd examen wordt prachtig diploma uitgereikt.

Kost en Inwoning

met toezicht op de studie, aangeboden bij beschaafde Familie te Rotterdam, zelf veel Indische Familie hebbende, voor Indische(n) Jongen of Meisje van 8—16 jaar.

Brieven onder No. 98L aan het Bureau van dit Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

Dans-Instituut

WEIJNE

vroeger Den Haag

THANS

ROTTERDAM

21 Jonker Fransstraat 21

Aanvang van de privaateslessen 12 September a.s., direct na zijn terugkeer uit Engeland, Frankrijk en Duitschland.

Aanvang van den nieuwen cursus 17 October a.s.

Prospectus op aanvraag.

Firma AUG. SVELKOU

Heerenkleding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geillustreerden Catalogus

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN

SPONSEN ZAKKEN

BADMUTSEN

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul

Salon de Rafraichissements

NOORDEINDE 44

DEN HAAG

KUNSTINSTITUUT

De Scheveningsche Muziekschool

Dir. JOSEPHINE WINTER

Keizerstraat 23 - Scheveningen

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOOH
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512

Hollandsche Drogerij.
 DROGERIJEN :: :: CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

Hollandsche Bank voor West-Indië
 Heerengracht 252 AMSTERDAM Telefoon N. 3290
 CURAÇAO CARACAS VENEZUELA

Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika.

Incasseeringen.
 Handelsinformaties.
 Rembours- en Document.-Credieten.

Om goede zaken te maken

is het noodig goede waar te leveren. Doch het publiek moet weten, dat gij die levert. Dat bereikt gij alleen door goede en voordurende reclame. Gebruik dit blad voor Uw

Reclamecampagne

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT

Kristal - Porselein

VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULLEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Piateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda.

MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen. Garantie voor gave overkomst.

BATIK VERVEN
 Batik-Apparaten, Batik-Teekeningen. ATELIER VOOR ONDERRICHT. OPGERICHT 1887.

FIRMA TENZER,
 Noordeinde 139a, DEN HAAG (Holland), Tel. 4229. KUNST-SCHILDERSARTIKELEN. Voorwerpen om te Snijden, Branden, Beschilderen, enz.

LENSVELT NICOLA
 Den Haag Holland

Beschuit en Roggebrood voor export.

ZOO JUUST ONTVANGEN:
Parakan Salak Thee,
 kwaliteit en prijs als vóór den oorlog, 80 cent per pond.
 VERKRIJGBAAR BIJ
F. C. DE BRUYN
 DANCKERTSTRAAT 43. - TELEF. 3331

Adverteeren doet verkoopen.

schen toestand van het eiland Curaçao in het jaar 1920.

Daaruit willen wij hier een en ander mededeelen.

Het kon haast niet anders; na zulk een jaar van groote opleving na de stille oorlogsjaren; na zulk een jaar van groote winsten voor den handel als 1919 is geweest, moest 1920 wel in vele opzichten een teleurstelling zijn.

Vooraf in den groothandel was veel contrast waar te nemen met het jaar 1919. In het begin van het afgelopen jaar was er nog wel voldoende animo, het overige deel echter was op enkele uitzonderingen na (steenkolen, petroleum en phosphaat) slap. De geringe vrachten, welke tengevolge van den gedrukten financiële toestand van de omringende landen en de nog steeds zeer lage valuta in Europa, te krijgen waren en de hooge arbeidsloonen waren vooral voor den scheepvaart deprimeerend. Daarbij komt nog, dat de prijzen van steenkolen nog steeds hoog waren (f 55.— de ton) en meer en de stookolie nog hooger.

Voor den kleinhandel, vooral dien in droge goederen — manufacturen — en voor de kooplui in levensmiddelen, bleef het afgelopen jaar nog steeds op den ingeslagen zoo uiterst gunstigen weg voortgaan. Het groote optimisme van 1919 was echter vooral tegen het uiterste eind van het verslagjaar zeer geluwd en maanden berichten van groote prijsdalingen, vooral tengevolge van het stopzetten hunner credieten door Noord Amerikaanse bankinstellingen, tot groote voorzichtigheid aan, een voorzichtigheid, die des te meer betracht diende te worden, waar de groote daling van onnatuurlijk hoge suikerprijzen in Cuba, waar Curaçao groote kapitalen had, en van de koffieprijzen voornamelijk in Venezuela en Columbia, hier geweldig gevoeld werden.

Daarbij komt nog, dat de lokale markt, vooral wat betreft manufacturen, overvoerd is met tegen hooge prijzen ingeslagen goederen.

Een verblijdend feit is het, dat, niettegenstaande de niet al te rooskleurige berichten, welke overigens over het afgelopen jaar binnenkomen, het stoomvaartverkeer in onze haven grooter was dan ooit te voren.

Vermeldenswaard is het, dat gedurende het verslagjaar het eerste Duitse stoomschip na den oorlog de haven binnenliep, n.l. een schip van de Horn Line, welk schip phosphaat was komen innemen en daarna in de Willemstad bunkerde.

De Curaçaosche Scheepvaart Mij. nam in betekenis voor ons havenverkeer zeer toe. Zij bracht in 1920 2 sleepboten, 2 lichters, 3 motortankschepen en 1 stoomtankschip in de vaart en verkocht 1 sleepboot in Tampico. Eind December 1920 had deze maatschappij voor het transport van olie van San Lorenzo (Venezuela) naar Curaçao voor de Curaçaosche Petroleum Maatschappij 2 sleepboten, 4 lichters, 3 motortankschepen en 1 stoomtankschip.

In totaal werden er gedurende 1920 40 reizen van Venezuela naar Curaçao volbracht, waarbij 39.335 ton olie werd vervoerd.

Bovendien werden 7 reizen naar Maracaibo, 7 naar La Guaira en 3 naar Pto. Cabello gemaakt, om de daar gevestigde oliestations te voorzien.

De zeilvaart ging achteruit. Het schijnt, dat vooral hier de depreciatie van de Venezolaansche en Cubaansche markten gevoeld is. Immers zijn het toch voornamelijk zeilschepen, die de verbinding met Cuba en Maracaibo onderhouden.

Waar in 1919 1294 zeilschepen onze haven binnenliepen, deden dit in het afgelopen jaar slechts 1065, terwijl er 1089 uitzielden, tegen 1295 in het vorig jaar. Voorwaar een aanmerkelijk verschil, waartoe ook bijgedragen werd door de stoomverbinding met de „Diana” en de „Carisco” tusschen Venezuela en Curaçao.

ROTTERDAMSCH LLOYD
 Directie: Wm. Ruys & Zonen - ROTTERDAM

Geregeld MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND.-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal.

Een duidelijke appreciatie van het havenverkeer gedurende 1920 krijgt men wel door de cijfers van de opgebrachte loodsgelden, welke als volgt waren: Januari f 4843.—, Februari f 5054.—, Maart f 5007.—, April f 3828.—, Mei f 4674.—, Juni f 3902.—, Juli f 4235.—, Augustus f 4010.—, September f 5365.—, October f 4543.—, November f 4860.—, December f 5431.—, een totaal dus van f 55.752.—, tegen een totaal van f 40.507.— over het jaar 1919.

Inderdaad een niet onbelangrijke bron van inkomsten voor de koloniale kas, waarbij de vraag, of de mogelijkheid uitgesloten moet worden, of niet deze bron niet wat meer geput dient, wel de overweging waard is.

Ofschoon de kolenleverantie gedurende het afgelopen jaar aanzienlijk was, 43.672 ton, de onstandigheid, dat een groot aantal stoomers zich hier van fueloil voorzagen, was oorzaak, dat zij niet in evenredigheid staat tot het grootere aantal stoomschepen, dat deze haven binnenliep. De Curaçaosche Petroleum Maatschappij n.l. leverde in verslagjaar 28.000 ton stookolie aan stoomschepen, waaronder die van de K. N. S. M. en de K. W. I. M. een belangrijk kwantum voor hun rekening namen.

Van de Santa Barbara-mijnen werden door 23 schepen 61.440 ton phosphorzure kalk gebracht naar Rotterdam, Gothenburg, Stockholm, Bergen, Limham, Cartagena, Landskrona, Berwick, Stettin, Hamburg, Bremen en Malmö.

In het vorig jaar bedroeg deze uitvoer slechts 16.058 ton, een aanmerkelijk verschil dus met het verslagjaar, waarin nog wel meer uitvoer had kunnen plaats hebben, ware het niet, dat de onderneming te kampen had met gebrek aan werkvolk, zoodat er zelfs pogingen werden aangewend arbeidskrachten van Aruba te betrekken.

(Wordt vervolgd.)

De Memorie van Antwoord.

(Vervolg.)

Nog enkele opmerkingen moeten wij naar voren brengen. De vraag was gedaan, of de behandeling in het ziekenhuis voor rekening van het Gouvernement niet wat gemakkelijker werd gemaakt. De Gouverneur zal hierop nog eens de aandacht der daarbij betrokken geneeskundigen vestigen. De Gouverneur kan niet beamen, dat het departement van den Openbaren Gezondheidsdienst „te weelderig” zou zijn opgezet.

Ook over het departement van Openbare Werken is geklaagd. Men vond het te duur. In de memorie van antwoord wordt betoogd, dat het eigenlijk erg goedkoop is. Intusschen lezen wij meteen, dat de kosten van het leidende personeel voor het onderzoek naar de mogelijkheid van den aanleg van een haven voor de groote vaart in de Groote Baai te St. Martin f 14.500 hebben bedragen en de overige kosten f 12.000. Meer dan een kwart ton gouds voor een rapport, dat ter griffie neergelegd is, is niet weinig.

Eene opmerking hebben wij niet begrepen. De Raad had zijne verwondering erover uitgesproken, dat aan een der districtmeesters vergund is buiten zijn district te wonen en daar kantoor te houden. De Gouverneur antwoordt, blijkbaar boos, dat bestuursmaatregelen gerust aan hem kunnen worden overgelaten. Is dat „constitutioneel”? Bij het eindteekend, wordt echter meegedeeld, dat de nieuwbenoemde districtmeester weer in zijn district moet wonen.

De winst van de Curaçaosche bank bedroeg in 1919 f 12.590.11, d.i. bijna 50 pCt. minder dan de raming. Dit is voornamelijk te wijten aan het feit, dat op het einde van het jaar verschillende betalingen voor het gouvernement in dollars à pari werden gedaan, terwijl de koers f 2.60 was. Verder werden gouvernementswissels tegen hooger koers dan den geldenden overgenomen, ten einde den gulden zoo hoog mogelijk te houden.

Koninklijke West-Indische Maildienst
 Amsterdam

Passagiersdienst
 naar en van SURINAME en CURAÇAO, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbia, Centraal Amerika, Haiti.

N.V. ZUID-HOLLANDSCHE MANEGE (v.h. Manège Washington)
THERESIASTRAAT 145 ingang Joh. Camphuysstr. DEN HAAG

Moderne rijlessen - Paarden per uur en per maand
Handel in Paarden Luxe Stands en Boxes

Tonneaux beschikbaar
Dir. J. W. v. d. GUN.

Korte Berichten.
 De 1e luitenant inf. O.-I. leger M. A. Evers is bij de koloniale reserve van gedetacheerd uit Curaçao teruggekeerd.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De Indiër Britsch rijksburger.
 In een onderhoud, dat mr. Montagu verleende aan een vertegenwoordiger van *The Statesman*, deed hij het belang van het ter Rijkskonferentie genomen besluit, waarbij Indië's recht op gelijkheid in behandeling aangenomen en vastgesteld is door de bijeenkomst van vertegenwoordigers van alle deelen van het Rijk. Alleen Smuts, vertegenwoordiger van Zuid-Afrika, stemde tegen. De betekenis van dit, door mr. Montagu en mr. Sastri, als de voor Indië zittende leden, behaalde succes werd breed uiteengezet. De conferentie van 1918 nam reeds een *reciprocity agreement* aan; het nieuwe besluit van 1921 verschilt daarmede niet zooveel als het negatieve van het positieve. Het eerste deel van elk zelfstandig deel van het Rijk het recht zijne kusten voor niet gewenschte emigranten te sluiten, het nieuwe eren de rechten der Indiërs op het burgerschap in elk deel van het Rijk. In 1918 sloot men uit, in 1921 sloot men in. Het compromis van 1918 wordt terzijde gesteld, doordien Indië op Britsch gebied staatkundig tot den gelijke gemaakt van alle andere Britsche onderdanen aldaar. Zuid-Afrika heeft zich hier buiten gesteld. Mr. Montagu er op, dat hiervoor wel sterk klemmende beweegredenen moeten bestaan, aangezien juist generaal Smuts, de zo verzinig gestemde staatsman, zich ten deze heeft moeten wegen naar het in Zuid-Afrika overheersende inzicht. Toch tekent dit den hoogen ernst en de bedoeling om niet slechts over een stelling, maar wel over een practisch door te voeren maatregel te beslissen. Het blijft intusschen zeker jammer dat die uitzondering gemaakt is, al verliest het genomen besluit voor Z.-A. niet ten volle zijne betekenis. Voorerst had de Kaapprovincie het volle burgerschap reeds van den Indiër verleend; ook kunnen de andere deelen van Z.-A. in de Londensche resolutie een aansporing vinden om de Kaapsche voorbeeld te volgen.

Er was echter ook in ander opzicht voorbehoud te maken bij den luid ingezetten jubeltoon. In Australië, Nieuw Zeeland en Canada is de eerste minister zeker een man van betekenis, maar ter Rijkskonferentie heeft deze toch geen zodanig mandaat, dat zijn land door zijn stem gebonden is. De kroonkoloniën hebben regeeringen, welke geheel vrij zijn in hare besluiten. Het feit, dat de premiers vrijmoedigheid vonden om zich uit te spreken, is zonder twijfel van belang en de terughoudendheid ten deze van Smuts onderneemt, zoals wij reeds opmerkten, dit belang zelfs, maar de wetten zullen het Londensche besluit nader moeten bevestigen. Groot is 't aantal Indiërs niet in de drie vermelde deelen van 't Britsche Rijk, daarom is er geen overwegende tegenstand te vreezen. Wel is dit aantal groot, zooals men weet, in Britsch Oost-Afrika, in de kolonie Kenia, en daar is 't verzet der blanken tegen de gelijkstelling tot nu toe zeer fel gebleven. Die moeilijkheid is geenszins als opgelost te beschouwen. Montagu schetste de houding der Europeesche kolonisten daar als *quite intransigent*; 't zal veel moed en vastberadenheid vergen van de regeering in 't moederland om het genomen besluit tot volle uitvoering te doen komen. Minister Churchill gaf de belofte in die richting werkzaam te zijn, zoodat de wenschen van de Indische regeering, ten behoeve van Indiërs in Kenia, hunne verwezenlijking te gemoet gaan. Deze zijn in hoofdzaak: gelijk algemeen kiesrecht voor de regeerings- en gemeentelijke lichamen; opheffing van alle stelselmatige tegenstellingen; waarborg voor het bezitten en gebruiken van land. Montagu verwacht zelf geen spoedig succes, want hij spoort de Indiërs aan tot geduld en tact, om niet door overhaasting te beherven wat nu in de goede richting wordt gestuurd. Het wil ons voorkomen, dat de in Londen verkregen uitkomst inderdaad reële waarde voor de toekomst heeft; direct gevolg mag men er echter niet spoedig van verwachten, nu van de twee landen in het Britsche Rijk, waar de Britsch-Indische immigratie moeilijkheden opwierp, één zich uitdrukkelijk onthouden heeft en het moederland zelf voor het andere uitstel en geduld vraagt.

Nederland ter ontwapeningsoonferentie.
 De Baltimore American heeft ons te vroeg verblijd. Een bericht deed ons gelooven, dat Harding aan de groote mogendheden had voorgesteld om ook Nederland en België ter ontwapeningsoonferentie uit te noodigen. De positie, welke Nederland als groote mogendheid in het gebied van den Stillen Oceaan bekleedt, zou daardoor dan tot haar recht komen. Het Amerikaanse blad wist er aan toe te voegen, dat Nederland op den dag der opening te Washington al vertegenwoordigd zou wezen, het leek dus zelfs al een uit-

gemaakte zaak. Nadere meer uitvoerige telegrammen hebben de bedoeling der aan ons land te richten uitnoodiging onder een ander licht gesteld.

De kwestie der ontwapening zal uitsluitend worden behandeld door de vijf groote mogendheden, die zich 't recht om over de wereldpolitiek te beslissen hebben aangematigd: Groot-Brittannië, de Ver. Staten, Frankrijk, Italië en Japan. China zal deelnemen aan de algemeene conferentie, wanneer de kwesties van het Verre Oosten worden besproken. Aan Nederland, België en andere naties wordt zitting verleend wanneer hunne belangen in het Verre Oosten ter sprake komen, dat wil dus zeggen, wanneer de groote heeren uitmaken dat aan Nederland, e.a., gegund zal worden over eenig punt een woordje te komen meepraten.

Het begrip der democratie dringt blijkbaar in de internationale staatkunde moeijlijk door; het is het lot der kleine mogendheden het halve ei te mogen verliezen boven den leegen dop. Moge het Nederland gegeven zijn voor zijne vertegenwoordiging te Washington een bekwame, hoogstaand staatsman te vinden, die van de kleine ons gegunde beurt partij zal weten te trekken, om het ons aangedane onrecht te doen beseffen.

De Nieuwe Hebriden Fransch of Engelsch ?

Ter Rijkskonferentie te Londen had Hughes, eerste minister van den Australischen bond, de wenschelijkheid betoogd om de Nieuwe Hebriden uit hare tweeslachtige verhouding tot Groot-Brittannië en tot Frankrijk te verlossen, met de conclusie natuurlijk, dat zulks behoort te geschieden door ze uitsluitend onder Engelsch bestuur en beheer te brengen. Frankrijk zou zoo een deel zijner Britsche schuld kunnen afdoen. Dit heeft een protest uit Noeméa, de hoofdplaats van Nieuw Caledonië, uitgelokt. De koloniale commissie aldaar heeft met de leden van den Algemeenen Raad een vergadering belegd, die een aan de Fransche regeering over te brengen motie aannam.

De wenschelijkheid erkennende om aan het stelsel van het condominium een einde te maken, verklaart de motie nogtans dat het voorstel van Hughes in Nieuw Caledonië en in de Nieuwe Hebriden groote ontroering veroorzaakt heeft. De gedachte, dat Frankrijk zijne neo-hebridensche kinderen, die trouw hun aandeel aan den grooten strijd gebracht hebben, in den steek zou laten, is beleedigend voor het overwinnende moederland. Van de Engelschen vertrokken er 2 uit de Nieuwe Hebriden ten strijde, van de Franschen 63, van wien 5 gesneuveld zijn.

De Nieuwe Hebriden zijn door Franschen tot ontginning gebracht, zij hebben er in alles een voorrang verworven op de Engelschen. Zij hebben dit door een harden arbeid van vele jaren verworven.

De N. H. vormen de natuurlijke vervollediging van Nieuw Caledonië, waarvan zij slechts door 30 uren zeereis verwijderd zijn, terwijl de Fidji-eilanden op het dubbele van dezen afstand gelegen zijn en Australië zich op een afstand van 6 dagen bevindt. Zonder de N. H. verliest Nieuw Caledonië zijn middel van gemeenschap met Frankrijk, want alleen rechtvaardigt het niet het voortbestaan der zelfstandige verbandingen met Europa.

Nu Frankrijk bij de verdeling van den Duitschen buit in den Stillen Oceaan geen aandeel gevraagd heeft, had 't mogen rekenen op een toewijzing van het alleen-recht op de Hebriden. De blanke bevolking immers is er reeds voor 71 pCt. Fransch, tegen 24 pCt. Engelsch. De verdeling van 't landeigendom wijst 51.6 pCt. Fransch, tegen 7.81 pCt. Engelsch aan, de Franschen drijven ook 76 pCt. van den handel.

Past men, volgens den geest van het verdrag van Versailles, het zelfbeschikkingsrecht der volken toe, dan weet men dat de N. H. meermalen duidelijk en luide hare Fransche sympathieën hebben uitgesproken.

De motie is ter kennis gebracht van den gouverneur, met verzoek haar, als de uitdrukking van de kolonie Nieuw Caledonië, aan den minister van koloniën over te brengen.

In een meeting heeft, zegt la Dépêche Coloniale van 3 September, de bevolking haar instemming met deze motie uitgesproken.

Mededeelingen.

Van het Dergelijk Bestuur der Vereeniging:
WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJF
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Het drama lijkt mij buitengewoon geschikt voor opvoering. De dialoog is overal levendig, en de diepzinnige wijsheid, de zwaar-filosofische denkbeelden, die den achtergrond vormen van dit gedegene werk, zijn nergens verrat in lange redeneeringen, die de dramatische kracht zouden verzwakken. En het vertoont een zeldzamen rijkdom van tooneelen, die bij de knappe en juist-gevatte regie, diep ontroerend moeten werken, tooneelen, die den acteurs gelegenheid geven tot spel, ook zonder dat één oogenblik de ontroering van het kunstwerk door den schrijver werd voorbij gezien voor éénzijdige tooneeltechniek. Ongetwijfeld stelt het stuk hooge eischen aan spel en regie; maar als het over beide kanten in bekwame handen was, dan zou men er ook gerust een heel seizoen van society-plays voor cadeau kunnen geven.

(HERMAN MIDDENDORP in „De Nieuwe Gids”).

Tagore's Opvoedingsidealen

door NOTO SOEROTO

Met 5 illustraties Prijs . . . f 2.20
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

... Een boekje, als een vreemde bloem, waaraan wondere geuren ontzweven, deze idealen van Tagore over opvoeding, in het stille woudheilgdom van Shanti Niketan opglanzend, dat stille oord, waar de vrede zelve schijnt te wonen. Er ruischt iets in deze idealen, als de melodie van een lied, in vreemde taal gezongen, dat heel uit de verte tot ons komt, ons dwingt tot stilstaan, tot luisteren; dat ons ontroert met een zonderlinge ontroering, half genot, half smart . . .

(ELISE SOER in „De Tijdspiegel”).

Uitgaven van „Hadi Poestaka”

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij
 Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
 Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
 2de Schuifstraat 332 (Duiwoord), Den Haag. 188

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
 Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
 Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar. 188
 Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

C. P. A. NICOLAI
 DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
 hoek Valeriusstraat. 177

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
 Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Fabriek van INDISCHE OTRUSTINGEN
 Eigen Koffierfabriek
G. KERNER & Co.
 BATAVIA DEN HAAG SOERABAJA
 Stationsweg 78 - Tel. N. 1038
 Alle goederen worden onder garantie geleverd.
 Eventuele vergissingen worden aan onze filialen
 in Indië kosteloos hersteld.

De Haagsche Broodfabriek.

„Theario“
 Fabriek en Kantoor:
Bilderdijkstraat 139
LUXEBROOD- EN BESCHUITFABRIEK
 met speciale afdeling
BANKETBAKKERIJ.
 Eigen winkels in alle deelen der stad.
 Zij staat sedert 1909 voortdu end
 onder centrale van het Stationvoor
 Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN te 's-Gravenhage.

Heden is verschenen de 8ste veel
 vermeerderde druk van

**Moderne
 Kookkunst.**

BEWERKT DOOR
FRANÇOIS BLOM,
 Cuisinier te 's-Gravenhage.

Prijs: ingenaaid f 4.00
 gebonden - 5.00

OLYMPIA THEATER
 Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Programma van 18-22 Sept.
DE LEEUW VAN SILVERFOOT
 Een 5 acter vol spanning en gezonde sensatie, is TOM MISE
 weder de man die den boosdoener straft.
 Sport - Sensatie - Spanning - Spel.

Weekrevue. **Morbihan en Finistère.**
 Actueel. Natuurprognose.

TWEE SCHOONMOEDERS.
 Klucht in 2 acten.
 In den regel is het bezoek van één schoonmoeder een bezoeking
 maar twee doet de deur dicht.

Zondag Matinée van 2.30 tot 5 uur. Dinsdag niet rooken.

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS.
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
 Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw
 Piet Heinplein, Tel. 1587
 1598
 Bijkantoor: DEN HELDER,
 Hoofdgracht 37, Tel. 63.

COMMISSIE VOOR WEST-INDIË.
 VERGADERING op Vrijdag 16 dezer, des namid-
 dags ten 3 ure, in het Hotel „de Witte Brug“, Bad-
 huisweg, alhier.
 Punten van behandeling:
 1. Notulen.
 2. Mededeelingen.
 3. Ontmoeting van Z.Exc. den nieuwbeneoemden
 Gouverneur van Curaçao, Mr. N. J. L. Brantjes
 en echtgenoot.

De Secretaris,
 v. d. BRUGH.

Van het Informatie-Bureau:
 (Heulstraat 17, Den Haag).
 UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN
 STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in
 Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door
 uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat
 thans gelegenheid tot mededinging:
 Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechts-
 wetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art.
 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).
 Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechts-
 wetenschap).
 Leeraar in de plant- en dierkunde.
 Leeraren in de Nederlandsche taal.
 Leeraren in het Duitsch.
 Leeraren in het Fransch.
 Leeraren in de wis- en natuurkunde.
 Leeraren in het teekenen (akte Me en g).
 Leeraren in de Staatswetenschappen.
 Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.
 Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn.
 onderwijs.
 Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. on-
 derwijs.
 Gepensioneerde genie-officieren als leeraren in de bouw-
 kundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.
 Leeraar met K^o bevoegdheid.
 Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen
 dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).
 Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrij-
 ding.
 Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken genees-
 kundigen dienst (schoolarts).
 Psychiater bij het krankzinnigenwezen.
 Apothekersassistenten (ongehuwd).
 Analysten.
 Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskun-
 digen dienst.
 Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.
 Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.
 Verpleger 1ste Klasse voor de militaire hospitalen.
 Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.
 Candidaat-notaris bij de Wees- en Boedelkamers.
 Waterbouwkundig ingenieur voor Waterkracht en Electri-
 citeit.
 Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electri-
 citeit.
 Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.
 Civiel-ingenieur die zich gespecialiseerd heeft op het ge-
 bied van rioleering en waterzuivering.
 Vakkundige die zich gespecialiseerd heeft op het gebied
 van rioleering en waterzuivering.
 Opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke open-
 bare werken.
 Opzichter voor de landsgebouwen.
 Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke open-
 bare werken.
 Geologen bij 's lands mijndiensten in tijdelijken dienst.
 Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
 Civiel-ingenieur,
 Werktuigkundig ingenieur,
 Gegradueerde ambtenaren,
 Opzichter werkplaats voor afd. rijtuigbouw, smederij, in-
 strumentmakerij, voertuiglichterij.
 Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
 Machinisten,
 Technicus voor electro-zwakstroom.
 Scheikundig ingenieur ten behoeve van 's lands mijndien-
 sten.
 Scheepbouwkundig ingenieur bij het marine-etablissement
 te Soerabaya.
 Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
 Electro-technisch ingenieur,
 Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse,

Electro-technisch ambtenaar 2de klasse,
 Adsp.-electro-technisch ambtenaar,
 Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse,
 Radio-technisch ambtenaar 2de klasse,
 Adspirant-radio-technisch ambtenaar,
 Radio-telegrafisten.
 Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.
 Onderwijzer met de hoofdkte en lagere akte wiskunde
 voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
 Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
 Inspecteur en ambtenaar bij den belastingdienst.
 Belastingaccountant.
 Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Ne-
 derlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen,
 kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot
 de 9de Afdeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 7 tot 14 Sept. 1921.

Nieuwe Leden.
 J. L. Drost Jr., Res.-Luit. O.-I. L., Den Haag, Beeklaan
 388, f 5.
 J. Bacher, Particulier, Haarlem, Oranjestraat 7, f 5.
Afschrijven.
 Dr. C. L. van Steeden, Arts, Soestdijk.
 J. G. A. Lemmens, Schaesberg, Casino (bij Heerlen).
Adresveranderingen.
 R. Meijers (vroeger student), Ambt. B.B., van: Dordrecht
 Blijenburgstraat 10, naar: Weltevreden, Dep. B.B., f 2.50.
 A. M. Borren, Arrond. Schoolopz., van: Breda, Baron-
 laan 38, naar: Breda: Koninginnestraat 27.
 H. A. Stöcker, Oud-Ind. Ambt., van: Velp, Beukenlaan 306
 naar: Arnhem, Parkstraat 89.
 A. D. E. Abendanon, van: Zeist, Krullelaan 22, naar: Den
 Haag, van Aerssenstraat 254, f 5.
 J. L. van Gennep, Oud-Asst.-Res., Den Haag, van: Anna
 van Saxenstraat 112 naar: François Valentijnstraat 150.
 F. W. G. Linck, Student, van: Utrecht, Poortstraat 68
 naar: Leiden, Heerenstraat 85, f 2.50.
 W. H. Bakker, asp. Opz. Pol., van: Arnhem, Hemonylaan 4
 naar: Buitenzorg, Politie-school, f 6.
 J. W. Bom, Mijnpz. Ombilliën, van: Amsterdam, Sarpath
 park 126, naar: Sawah-Loento (Sumatra), f 10.
 J. H. Doeve, Asst.-Res., van: Weltevreden naar: Den Haag
 Laan van Meerdervoort 474, f 5.
 V. A. Doeve, Asst.-Res., van: Atjeh naar: Den Haag, Laan
 van Meerdervoort 474, f 5.
 K. Simon Thomas, Utrecht, van: Nieuwe Gracht 71 naar:
 Oude Gracht 310.
 L. J. Rens, van: 's-Hertogenbosch, Koningsweg 91, naar:
 Amsterdam, Valeriusstraat 51, f 5.
 R. H. Pieters, van: Taroeloeng (Tapanoeli) naar: Batavia
 Taroc (res. Tapanoeli).

*Ik legateeer aan de Vereeniging „Oost
 en West“, gevestigd te 's-Gravenhage en
 goedgekeurd bij verschillende Koninklijke
 Besluiten, de Somma van*

De ondergeteekende,

Naam.

Woonplaats.

*Desverkiezend voege men hierbij: Vrij van alle
 kosten en rechten, ook van het recht van successie.*

Net, oppassend Jongmensch,
 21 jaar, zoekt betrekking in Tokobedrijf,
 op Plantage of iets dergelijks. Is reeds eenige
 jaren in den handel werkzaam.
 Prima referentiën.
 Brieven onder No. 99L aan het Bureau
 v. d. Blad, Nobelstraat 20, Den Haag.

FAMILIE-BIOSCOOP
 Prinssestraat 40 Telefoon H. 7477

Wij brengen U deze week TWEE schitterende
 Hoofdnummers:
 Eerste vóór de Pauze:
DE ARME EDELMAN.
 Comedie in 4 Afdelingen.
 Tweede Hoofdnummer ná de Pauze:
WAAR ZIJN MIJN KINDEREN?
 Sociologisch Tendenzwerk in 5 acten.

Firma Wed. H. VAN GEMERT & Z^N

Havana-Sigarenfabrieken BEST (N.-Br.), Holland

Eenig adres voor levering van Sigaren rechtstreeks aan particulieren

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen.

Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar **elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld** en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt,

bedragende voor Holland **25 à 30 %**. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rokers in Ned.-Indië, daar niet alléén Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook **IMPORTEURS** worden uitgeschakeld, indien men zelf z'n sigaren rechtstreeks gaat importeerén. Door Uwe benoogde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabriekaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventueele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTR. PRIJSCOURANT No. 6 WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

Vereeniging „OOST en WEST”.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, Koffiedrinken en dineeren, tegen zeer billijke tarieven. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggaban”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

	Prijs p. exempl.	Frankeer-kosten.
a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk),	f 0.50	f 0.04
2. Onze Oost. II, iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.	0.05	0.02
b. Onze West Tweede druk bestaande uit:		
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;	0.50	0.06
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN,	0.50	0.06
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruizichten.		
I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)	0.75	0.06
II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk)	0.25	0.04
III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk)	0.50	0.02
IV. De ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk)	0.75	0.04
V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.	0.20	0.04
VII. De Vooruizichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.	0.25	0.06
VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië	0.20	0.04
IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verbeterde druk)	0.20	0.04
X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.	0.25	0.06
XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.	0.40	0.04
d. Emancipatie-Toespraak door Th. A. C. COMVALIUS.	0.25	0.04
e. „Ontwaakt”. Ter nagedachtenis aan CORN. W. BLIND, door Th. A. C. COMVALIUS te Paramaribo	1.50	—

N.B. Beleeft verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postussel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaende werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.

COMPLETE MEUBILEERING BEHANGERIJ

Centraal Meubelmagazijn
= „DUINOORD” =

Reinkenstraat 25 DEN HAAG Tel. H. 2624

STOFFEERDERIJ

MEUBELMAKERIJ

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM.

PASSAGIERSDIENST

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

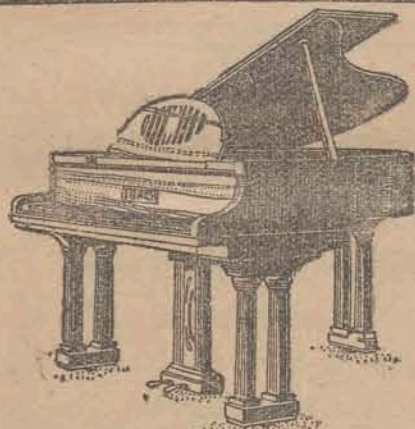

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Wereldmerk IBACH.

L. C. JACOBI

's-GRAVENHAGE SOERABAYA

Regentesselaan 123, Tel. H. 1403

Wendt U voor

**Koop, Huurkoop, Verhuur
Inruilen, Repareeren, Stemmen
Transport**

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het meest bekende adres.

GROOTSTE voorraad, BESTE merken.

J. P. C. NICOLAÏ & ZOON

HOF-KLEEDERMAKERS

Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146

's-GRAVENHAGE

Hof-, Rijks- en Gemeentelieferanciers

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directie te Amsterdam en te Batavia.

Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”

Directie: Prins Hendrikade, 145, AMSTERDAM

**Holland-Nederlandsch-Indië
Vice-Versa**

Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM-ROTTERDAM.

Zeehaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN” Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar:

DE INDISCHE RIJSTAFEL.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”,

3de DRUK.

Prijs: ingenaaid f 0.75

A. SCHRÖDER & Co. Groenmarkt.

Berichten de ontvangst van

Najaars { *Stoffen*
Confectie

Viyella - Flanelen - Kousen

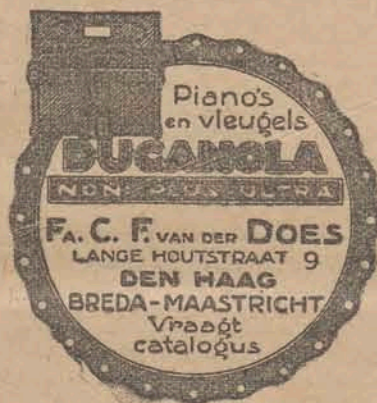
WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4847 DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

Pianos en vleugels
BUGANLA
F. A. C. F. VAN DER DOES
LANGE HOUTSTRAAT 9
DEN HAAG
BRED-A-MAASTRICHT
Vraagt catalogus

Naamlooze Venneotschap Luxe-Auto Verhuuronderneming

voorheen P. J. JANSEN.

Eenig adres: Koninginnegracht 10, (over Hoofd-Ingang Dierentuin) te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's

Dag en Nacht geopend

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdstekantoor.
Toronstraat 6-8 - Telefoon 2988 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubeleeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank 's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen

levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.